

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Diskriminace etnických Číňanů v Indonésii v období
Nového řádu**

*Discrimination against ethnic Chinese in Indonesia during
the New Order*

OLMOUC 2022 Witold Lisztwan

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Michaela Budiman, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne: 18.8.2022

Podpis:

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá diskriminací Indonésanů čínského původu v období vlády prezidenta Suharta. První teoretická část se bude věnovat popisu režimu Nového řádu a jeho diskriminačním praktikám vůči tomuto etniku. Dále představí protičínské názory indonéské majoritní populace v onom období a pokusí se analýzu historického a kulturního kontextu, který může být příčinou utlačování etnických Číňanů.

Počet stran: 68

Počet znaků včetně mezer: 119 203

Počet použitých zdrojů: 41

Klíčová slova: čínští Indonésané, diskriminace, Nový řád, Suharto, květnové nepokoje

Děkuji paní PhDr. Michaele Budiman, Ph.D. za cenné rady a čas, který věnovala vedení této bakalářské práce.

Obsah

1.	SEZNAM GRAFŮ, TABULEK, ZKRATEK A VYSVĚTLIVEK	9
1.1.	SEZNAM GRAFŮ	9
1.2.	SEZNAM TABULEK.....	9
1.3.	SEZNAM ZKRATEK A VYSVĚTLIVEK	9
2.	ÚVOD	10
3.	METODOLOGIE.....	11
3.1.	CÍL.....	11
3.2.	VÝZKUMNÁ STRATEGIE	11
3.3.	ZPŮSOB VYPRACOVÁNÍ.....	11
3.4.	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	12
3.5.	METODY ZÍSKÁVÁNÍ DAT	12
4.	TEORETICKÁ ČÁST	12
4.1.	CO JE TO DISKRIMINACE?.....	12
4.2.	ČÍŇANÉ V INDONÉSII.....	13
4.2.1.	MIGRACE	13
4.2.2.	ČÍŇANÉ V HOLANDSKÉ VÝCHODNÍ INDII	14
4.3.	NOVÝ ŘÁD	15
4.3.1.	POPIS REŽIMU	15
4.3.2.	SUHARTO.....	16
4.3.3.	MASOVÉ VRAŽDY V LETECH 1965-66	17
4.4.	STATUS ČÍŇANŮ PO ZÍSKÁNÍ NEZÁVISLOSTI.....	19
4.4.1.	STATUS ČÍŇANŮ PŘED SUHARTEM	19
4.4.2.	STATUS ČÍŇANŮ ZA SUHARTA	21
4.5.	ASIMILAČNÍ PROGRAM A JEHO NÁSLEDKY.....	25
4.5.1.	ÚVOD.....	25
4.5.2.	JEDNOTLIVÉ ZÁKONY	26
4.6.	KVĚTNOVÉ NEPOKOJE ROKU 1998	31
4.6.1.	ÚVOD.....	31
4.6.2.	POČÁTKY NÁSILÍ	31
4.6.3.	EKONOMICKÁ KRIZE	33
4.6.4.	KVĚTNOVÉ NEPOKOJE.....	33
4.6.4.1.	MEDAN	33
4.6.4.2.	SURAKARTA.....	34

4.6.4.3.	JAKARTA	36
4.6.4.4.	SURABAYA A YOGYAKARTA	36
4.6.5.	ÚPADEK NOVÉHO ŘÁDU	37
5.	PRAKTICKÁ ČÁST	39
5.1.	DOTAZNÍK A JEHO FORMA	39
5.2.	OTÁZKY ZAHRNUTÉ V DOTAZNÍKU	39
5.3.	PROFIL RESPONDENTŮ.....	41
6.	ZÁVĚR	62
7.	RESUMÉ	65
	BIBLIOGRAFIE	66

Ediční poznámka

Cizojazyčné zdroje v této práci byly přeloženy autorem práce. Zdroje jsou uvedeny dle citační normy ČSN 069.

1. Seznam grafů, tabulek, zkratk a vysvětlivek

1.1. Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů	41
Graf 2: Míra diskriminace.....	45
Graf 3: Povědomí respondentů o úmrtí blízkých z důvodu diskriminace	52
Graf 4: Povědomí respondentů o uvěznění blízkého z důvodu diskriminace.....	53
Graf 5: Povědomí respondentů o zničení/konfiskaci majetku blízkých z důvodu diskriminace. 53	
Graf 6: Podíl respondentů, kteří se museli přestěhovat nebo opustit zemi z důvodu diskriminace	55
Graf 7: Podíl respondentů, kteří změnili svoje jméno.....	57
Graf 8: Rozdíl v úrovni diskriminace na vesnici a ve městě	58
Graf 9: Pohled mladší generace na čínské spoluobyvatele.....	59
Graf 10: Pohled respondentů na diskriminaci po roce 1998	60
Graf 11: Typy diskriminace Číňanů po roce 1998	61

1.2. Seznam tabulek

Tabulka 1: Demografické údaje respondentů.....	41
Tabulka 2: Místa původu respondentů	42
Tabulka 3: Náboženství respondentů	44
Tabulka 4: Motivy diskriminace	46
Tabulka 5: Typy diskriminace, kterým čelili respondenti.....	47
Tabulka 6: Důvody určující intenzitu diskriminace (vybrané odpovědi)	49
Tabulka 7: Vybrané odpovědi respondentů zasažených květnovými nepokoji.....	50
Tabulka 8: Povědomí respondentů o ublížení blízkým jiným způsobem než uvedeným (vybrané odpovědi)	54
Tabulka 9: Způsoby respondentů vyhnutí se diskriminace (vybrané odpovědi)	55
Tabulka 10: Vnímání rozdílu v diskriminaci podle věku diskriminujícího (vybrané odpovědi respondentů).....	59

1.3. Seznam zkratk a vysvětlivek

- PKI – Partai Komunis Indonesia (ind.) – Komunistická strana Indonésie.
- Cukong (主公) je čínský termín označující mistra, ale v indonéském kontextu poukazuje na čínské podnikatele spolupracující s indonéskou elitou (Suryadinata, 1993 str. 94).
- Preman (ind.) – představitel organizovaného zločinu, často s vazbami na stát nebo na armádní či policejní jednotky v Indonésii (Panggabean & Smith , 2011, str. 241).
- Pribumi (ind.) – domorodec.

2. Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o diskriminaci komunity etnických Číňanů v období vlády prezidenta Suharta, jinými slovy v tzv. Novém řádu. Jejím hlavním cílem je popsat diskriminační praktiky tehdejší vlády vůči zkoumané minoritě, dopad omezujících zákonů na jejich každodenní život a jejich status ve společnosti.

Indonésie je zemí, ve které se po staletí mísily různé kultury a náboženství, počínaje buddhismem a islámem konče. Populace této země se skládá z více než 600 etnických skupin, které se liší svými tradicemi, jazyky i fyzickými atributy. Mottem země je „*Bhinneka Tinggal Ika*“, což v překladu znamená „jednota v rozmanitosti“, avšak postavení čínské komunity v indonéské societě v minulosti, a to především ve zmiňovaném období, bylo žalostné, tudíž toto tvrzení pro bádanou menšinu neplatí.

Toto téma jsem si zvolil kvůli výraznému osobnímu zájmu o marginalizovanou skupinu, jakou je např. čínská komunita v Indonéské republice. Teoretická část práce se věnuje důvodu migrace Číňanů v souostroví a krátké historii komunity v zemi. Dále důkladně vysvětluje diskriminační zákony, jež silně ovlivnily percepci indonéské většiny vůči této menšině. Na konci práce jsou objasňovány květnové nepokoje v roce 1998, které jsou dodnes největší tragédií, jež postihla čínskou populaci v Indonésii. V praktické části autor analyzuje data získaná z dotazníků. Součástí této kvantitativní metody výzkumu jsou otázky orientované na status a způsob života v období Nového řádu. Věnují se konkrétním příkladům diskriminace, jimiž by zkoumaná minorita mohla být terčem. Na základě odpovědí se autor snaží doplnit poznatky v teoretické části bakalářské práce.

3. Metodologie

3.1. Cíl

Diskriminace Číňanů je i dodnes závažný problém, avšak Nový řád pro Číňany představoval jak období upírání občanských práv, tak éru největší fyzické a verbální diskriminace ze strany indonéské společnosti v celé historii Číňanů v souostroví. V odborné literatuře se neobjevují konkrétní statistiky, jak a kde byla tato komunita nejvíce ublížena. Cílem práce je získat chybějící data o konkrétních diskriminačních praktikách a jejich dopadu na zkoumanou minoritu.

3.2. Výzkumná strategie

Pro sběr, analýzu dat a vytvoření statistiky vztahující se ke zkoumanému problému jsem využil kvantitativní přístup formou dotazníku, který odpovídá především na otázku: kolik? Esenciální pro pochopení tohoto problému je získání dat o čínské minoritě z co největšího počtu provincií a následně vymezení typů diskriminace a či popsání vlastních zkušeností této menšiny v čase a místě.

3.3. Způsob vypracování

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první uvedené byla shromážděna data z volně dostupných relevantních zdrojů na internetu či odborné literatury. Druhá, praktická část vyhodnocuje data a informace získané z položených výzkumných otázek. Pro vypracování této bakalářské práce jsem si stanovil několik bodů:

1. Vyhodnotit informace z dostupné literatury na internetu a vypracovat teoretickou část
2. Vymezit si cíle ve výzkumu
3. Zvolit kvantitativní metodu při výzkumu
4. Provést analýzu získaných dat a jejich shrnutí

3.4. Výzkumné otázky

Níže uvedené otázky jsou formulovány tak, aby shromáždily dostatek dat pro naplnění cíle výzkumu:

1. Jaký je profil respondentů, kteří pochází z čínské menšiny v Indonésii?
2. Jakými způsoby byla tato komunita diskriminována v období Nového řádu?
3. Jaký byl motiv diskriminujících?
4. Proč byla čínská minorita v Indonésii diskriminována?

3.5. Metody získávání dat

Pro naplnění cíle výzkumu jsem zvolil k získání potřebných informací formu dotazování. K získání dat k tématu diskriminace Číňanů za vlády prezidenta Suharta jsem využil pouze dotazník. Tuto formu kvantitativního výzkumu jsem vypracoval online, a to přes službu Google Forms. Zčásti byl výzkum řízený, jelikož byl využit informátor pohybující se nebo patřící do zkoumané minority. Tyto osoby rozeslali vytvořený formulář svým známým. Dále byl dotazník zveřejněn v několika Facebookových skupinách, které sdružují čínskou komunitu v Indonésii.

4. Teoretická část

4.1. Co je to diskriminace?

Tento termín pocházející z latinského výrazu *discriminare* (rozlišovat) označuje diferencování lidí na základě jejich příslušnosti k určité skupině. Diskriminovaná osoba nemůže plně uplatňovat svá práva kvůli neodůvodněnému rozlišování. Pokud nerovné zacházení nelze odůvodnit objektivním spravedlivým záměrem (bezpečnost, ochrana práv a svobod ostatních atd.) jde o nezákonné chování (Amnesty) (Amnesty International).

Diskriminaci rozlišujeme na přímou a nepřímou. Tou první je nežádoucí zacházení s jednotlivci kvůli zákonům omezujícím skupinu na základě např. věku, pohlaví, náboženství aj. U nepřímé diskriminace není na difference explicitně poukazováno, ale *via facti* je konkrétní skupina znevýhodňována. Existuje rovněž tzv.

interjekcionální diskriminace, která kombinuje vícero forem omezování na základě např. pohlaví a etnicity (Amnesty).

4.2. Číňané v Indonésii

4.2.1. Migrace

První Číňané, kteří se dostali do souostroví, byli obchodníci, tzv. *shangové* vyznávající buddhismus nebo taoismus. Byli to účastníci mořských expedic sponzorované vládou do tzv. Nanyangu¹, které začínaly ke konci 13. Tito mořeplavci pocházeli hlavně z jižních částí Číny, např. Kuang-tung nebo Fu-ťien. Z Fu-ťienu pocházelo nejvíce migrantů, druhou nejpočetnější skupinou byly osoby mluvící kantonštinou a třetí byli Hakkové pocházející z provincie Kwang-tung (Mackie, 1996 str. 19) (Unger, 1944 str. 202).

Existují důkazy, že se v 15. a 16. století usazovali čínští muslimové na severních březích Jávy, ale pravděpodobně je doložen pouze jeden příklad, a to opakované návštěvy posla z Číny, Čeng Cheho. Jeho posádka se později nejpravděpodobněji začlenila do zdejší muslimské populace. Dle raných nizozemských zdrojů tito migranti byli hlavně obchodníci, ale v některých oblastech se rovněž věnovali zemědělství. Drtivá většina z nich byli svobodní muži, a tudíž uzavírali svazky s místními ženami a začali formovat kreolské, konkrétněji sino-indonéské komunity. Místní ženy byly velmi důležité pro byznys, jelikož se mohly stát obchodními partnery mořeplavců a pomáhat jim navazovat kontakty s lokálními zákazníky (Tan, 2004 str. 796) (Somers Heidhues, 1972 str. 752).

Když v souostroví začali vládnout Holanďané, pro Číňany se otevřely nové možnosti. Ti, co vycestovali na Západní Kalimantan, přijeli za práci ve zlatých dolech, jiní zase emigrovali na ostrovy Bangka a Belitung kvůli cínovým dolům a někteří pracovali na plantážích na Severní Sumatře. Většina těch, kteří přicestovali do Indonésie mezi léty 1860 a 1930, tam nechtěli zůstat, poněvadž přijeli s cílem vydělat si dostatek peněz, aby se později mohli vrátit zpět do svého rodiště, pevninské Číny (Tan, 2004 stránky 766, 767) (Mackie, 1996 str. 19).

---

¹ Nanyang (čín.) – Jižní moře.

4.2.2. Číňané v Holandské východní Indii

Koloniální vláda v 16. století se snažila přilákat Číňany do Batávie² kvůli obchodu. Holanďané totiž věděli, že toto etnikum je velmi schopné v oblasti byznysu, zemědělství a řemeslnictví, a tudíž chtěli, aby jim Číňané pomohli v rozkvětu Batávie, jež se snažila dorovnat svému sousedovi, sultanátu Bantamu. Díky této migrační politice za deset let populace tohoto etnika vzrostla z 400 na 2000 osob (Somers Heidhues, 1972 str. 251).

Na rozdíl od jiných Číňanů v zahraničí se ti batávijští tolik neasimilovali do majoritní populace, neboť si udržovali svoje tradice i po generace. Důvodem bylo, že domorodci bydlící v pobřežních částech Jávy patřili do nižší sociální vrstvy. Pro vládnoucí vrstvu, a tedy Holanďany, byla spolupráce s Číňany mnohem přívětivější i přes to, že nebyli na totožné stratifikační úrovni jako oni sami. V jiných státech na Jávě, kde vládli místní, byla situace jiná, jelikož si Číňané udržovali dobré vztahy s vládci (Somers Heidhues, 1972 str. 252).

V té době stát segregoval tuto komunitu na *peranakan* Číňany a *totok* Číňany. *Peranakan* je malajské slovo odvozeno od kořene *anak*, a tedy dítě. Tento termín je používán pro osoby už narozené na souostroví anebo mající jiný původ než místní. *Totok* Číňané mají čistou krev a narodili se v pevninské Číně (Somers Heidhues, 1972 str. 253) (Dawis, 2009 str. 76).

V 19. století přišla další omezení pro tuto komunitu, když koloniální vláda nařídila, aby se všichni „orientální“ cizinci, což se kromě Číňanů týkalo i Arabů nebo Indů, rozlišili od původních obyvatel. Mimo jiné si Orientálci museli obstarat speciální pas, aby mohli vycestovat ze svých měst. Dále vláda založila speciální městské čtvrti pro Číňany, tzv. *wijken*, které se teprve postupem času staly jejich povinným a jediným místem k bydlení. Následujícím omezujícím nařízením byl zákaz vlastnění nových pozemků, který se tehdy týkal pouze původních obyvatel. Je nutné zmínit, že na pozemky, které už před tímto nařízením Číňané vlastnili, se toto nařízení nevztahovalo. Jinými slovy Číňané si nemohli kupovat další pozemky. Holanďané také vytvořili nové zaměstnání, tzv. *opsir Tionghoa*, které mělo za úkol pomáhat těmto kolonizátorům s překládáním zákonů do čínštiny a pozdějším jejich vysvětlováním čínské komunitě. Tato pozice byla nápomocná Číňanům k získání bohatství potřebného k ovládnutí

---

² Batávie byla nově postavená v roce 1719 na území dobytého města Jacatra.

obchodu s opiem a vedla ke vzniku čínské obchodní elity (Somers Heidhues, 1972, str. 254) (Siem, 2017 str. 346).

4.3. Nový řád

4.3.1. Popis režimu

Nový řád³ je český překlad termínu „Orde Baru“, který označuje období vlády generála Suharta. Tento režim vznikl v 60. létech minulého století a byl vytvořen z politických uskupení, které se stavěly proti bývalému prezidentovi Sukarnovi, PKI, komunistů a jejich sympatizantům. Jádrem celé této koalice byla armáda podporovaná podnikateli, intelektuály a jinými organizacemi či stranami. Jejich první společný cíl bylo zničení PKI a zabíjení nebo uvěznění jejich členů a stoupenců. Jejich politika může být popisována termíny: *dwifungsi*⁴ – dvojí funkce armády, a to militární a politická; „*massa mengabang*⁵“ – pasivní role venkovského obyvatelstva v politice; Suharto věřil, že indonéská společnost se nemá příliš angažovat v politice, jelikož dle něho takhle dojde k ekonomickému růstu; *monoloyalitas*⁶ – politická loajalita státních úředníků k politické straně Golkar⁷, jež byla jediná vládnoucí strana v tomto režimu; zrychlená modernizace aj (Ghoshal, 1979, stránky 434, 437) (Aspinall, a další, 2010 str. 4) (Ward, 2010 str. 27).

Vláda se velmi opírala o armádu, jelikož právě ona byla klíčová pro nastolování pořádku a potlačování odporu. Společně s technokraty, armáda pomohla vládě odvrátit ekonomický úpadek, za který mohla ta předešlá (Aspinall, a další, 2010 str. 5) (Ward, 2010 str. 27).

Stát se neustále snažil „vyřešit“ *masalah Cina*⁸. Této záležitosti se bude práce věnovat v následující kapitole. Australská výzkumnice Jemma Purdey ve své disertační práci *Anti-Chinese Violence in Indonesia in 1996-1999* naznačila rozpor u této politiky, jelikož vláda se snažila asimilovat tuto minoritu do společnosti, ale na druhou stranu

---

³ Staví se proti „Starému řádu“, což označuje období vlády předešlého prezidenta Sukarna.

⁴ *Dwifungsi* (ind.) – dvě funkce.

⁵ *Massa mengabang* (ind.) – plovoucí masa.

⁶ *Monoloyalitas* (ind.) – jediná loajalita.

⁷ *Golongan Karya* (ind.) – Funkční skupina.

⁸ *Masalah cina* (ind.) – „čínský problém“

poukazovala na jejich odlišnosti od zbytku populace např. u rozdílu mezi bohatými (míněno Číňany) a chudší indonéskou většinou (Purdey, 2006).

Demokracie Nového řádu je nazývána jako pancasilská⁹, díky které vláda prosazovala tradiční hodnoty, před hodnotami Západního světa. Propagovala svoji ideologii skrze vzdělávání a hromadné sdělovací prostředky (Gunn, 1979 str. 752).

4.3.2. Suharto

Narodil se 8. června roku 1921 ve vesnici nedaleko Yogyakarta do chudé farmářské rodiny. Dodnes ale v indonéské společnosti koluje pověst, že se narodil čínskému podnikateli jako nemanželské dítě. Sám přiznal, že jeho dětství nebylo jednoduché, byť se narodil už do rozvrácené rodiny, protože se jeho rodiče vzápětí po jeho narození rozvedli (Elson, 2001 str. 1) (Roosa, 2008 str. 137).

Navzdory svému bouřlivému dospívání patřila Suhartova dospělost armádě. Jeho vojenská kariéra byla velmi bohatá a jeho zkušenosti ho dostaly až na pozici podplukovníka, velitele brigády vojska či generála.¹⁰ Většina jeho kolegů generálů byla silnými antikomunisty, avšak on sám v této záležitosti nezaujímal žádné stanovisko až do té doby, než došlo ke komunistickému převratu v roce 1965. Mezi zavražděnými generály byl i velitel armády Yani, což hrálo Suhartovi do karet, jelikož mohl zaujmout Yaniho místo. Začal realizovat plán antikomunistů, kterého součástí bylo oslabení moci Sukarna a nastolení vojenské diktatury, což se ukázalo jako velmi snadné, protože Sukarno neudělal nic konkrétního, co by zastavilo Suharta. V březnu roku 1966 Suharto nechal zatknout 15 ministrů a odvolal vládní kabinet. Tehdy využil ve svůj prospěch dokument Supersemar¹¹ podepsaný Sukarnem. Onen dokument dával Suhartovi moc při nastolování pořádku v období masových vražd let 1965-1966. Časem Sukarno úplně ztratil svou moc nad Suhartovou armádou, která tohoto využila při organizaci zabíjení členů PKI, komunistů a jejich sympatizantů, během kterých jich dohromady až milion zemřelo. Neexistují žádné důkazy, že právě Suharto měl tyto vraždy nařídít, avšak budoucí vyšetřování přineslo odpovědi, že hlavním strůjcem nebyl Suharto, ale právě jeho armáda. Nicméně on je přinejmenším musel schválit, pokud k nim nedal ústní nebo

---

⁹ Pancasila zahrnuje pět principů: monoteismus, nacionalismus, humanismus, sociální spravedlnost a demokracie (Gunn, 1979 str. 752).

¹⁰ Suharto sloužil až u třech různých armádách: holandské, japonské a indonéské (Roosa, 2008 str. 138; Sidel, 2006).

¹¹ Supersemar = Surat Perintah Sebelas Maret (ind.) – Nařízení z 11. března.

písemný rozkaz (Roosa, 2008 stránky 138-140) (Vickers , a další, 2005 str. 44).

Suharto začal vést stát 12. března roku 1967, ale prezidentem byl zvolen až o rok později a to 27. března 1968. Po dobu své vlády byl chválen za svůj přínos v ekonomice a hospodářství, které z velké části vzkvétaly díky prodeji přírodních zdrojů země. Jeho vláda taktéž přinesla mnoha negativa. Režim postavil na zahraničním kapitálu (mj. i čínském), byl kritizován za porušování lidských práv, kdy např. 100 tisíc lidí zemřelo při konfliktech ve Východním Timoru a další desítky tisíců Papuánců bylo zavražděno v při povstáních v indonéské části ostrova Papua Nová Guinea (Roosa, 2008 stránky 140-141). Nevyhnutelným negativem je bezpodmínečně zhoršení postavení čínské komunity, o které Suharto prohlásil:

[...] musíme jasně rozlišit zahraniční čínské občany od indonéských občanů čínského původu. Bez ohledu na jejich původ, indonéští obyvatelé cizího původu mají stejný status, práva a povinnosti jako domorodí indonéští občané. Apelovali jsme na indonéské občany čínského původu, aby nadále neodkládali integraci a asimilaci do domorodé indonéské společnosti. Pokud jde o zahraniční Číňany, bude s nimi zacházeno stejně jako s ostatními cizinci v souladu s převládajícími zvyklostmi, aniž bychom snižovali naši ostražitost vůči možnostem subverze a infiltrace¹².

Jeho politika mimo jiné značně přispěla k dnešním problémům nezaměstnanosti, chudoby a vysokých cen. Promarnil téměř dvakrát větší zásoby ropy, než měla sousední Malajsie, která dnes předčí Indonésii v mnoha směrech, jako např. v ziskovosti nebo velikosti investic v zahraničí. Zanechal po sobě zadluženou vládu a ekonomiku, které musely fungovat bez průmyslové základny (Roosa, 2008 stránky 141-142).

Suharto rezignoval 21. května 1998, kdy se země zmítala nepokoji a agresemi vůči čínské komunitě, kterým se bude tato práce bude věnovat v následujících kapitolách.

4.3.3. Masové vraždy v letech 1965-66

V roce 1965 došlo k neúspěšnému puči vedenému souborem vojenských generálů, kteří sami sebe nazývali GESTAPU¹³. Není úplně jasné, kdo stojí za celým

---

¹² „We must draw a clear line between foreign citizens and Indonesians with Chinese descent. Notwithstanding their foreign descent, Indonesians of foreign descent are Indonesian citizens, who have the same status, rights and duties as indigenous Indonesian citizens. We appealed to Indonesian citizens of Chinese descent not to keep on delaying their integration and assimilation into indigenous Indonesian society. With regard to Chinese citizens, they would be treated in the same way as others, in accordance with prevailing international customs, but without our lessening our vigilance against the possibilities of subversion and infiltration“ (Elson, 2001 stránky 161-162).

¹³ Gestapu = Gerakan September Tiga Puluh (ind.) – Hnutí 30. září.

převratem, ale poslední výzkumy naznačují, že plán měla vymyslet ona skupinka velitelů společně s malou frakcí politické strany *Partai Komunis Indonesia*¹⁴. GESTAPU z počátku převzalo kontrolu nad státem, což však netrvalo dlouho, poněvadž 2. října byla organizace rozdracena armádou pod velením generála Suharta, pozdějšího prezidenta Indonéské republiky, který se snažil zabránit rozšíření se komunismu (Zurbuchen, 2002 str. 564) (Cribb, a další, 2009 stránky 448-449) (Najjarine, 2004 str. 26).

V pozdějších měsících došlo k sérii masových vražd, které se odehrály od října téhož roku, až do března následujícího roku. Mezi oběti patřili především členové PKI, komunističtí sympatizanti, ale také etničtí Číňané, kteří byli bráni za jejich kolaboranty, jelikož mnozí z nich byli členové čínské organizace Baperki¹⁵ podporující PKI. Není přesně známo, kolik bylo obětí těchto masakrů, ale odhaduje se, že až půl milionu lidí zemřelo. Přestože mezi zavražděné patřili hlavně etničtí Indonésané, a to drtivá většina, taktéž bylo zabito několik set až tisíců Číňanů¹⁶ (Cribb, a další, 2009 str. 450).

Bylo hlášeno hromadné zabíjení Číňanů na třech místech: ve městě Medan na Severní Sumatře, v kabupatenu¹⁷ Kebumen na Střední Jávě a také na ostrově Lombok. V mnoha zdrojích jsou tyto incidenty klamně uváděny jako čínská genocida, avšak je důležité zmínit, že to byly především útoky na komunisty a v menší míře útoky na čínskou komunitu. Co se týče Číňanů, v mnoha městech byly rabovány a zapalovány obchody v čínském vlastnictví a taktéž byly zaznamenány různé formy agrese na učitele a studenty v čínských školách, rovněž útoky na ambasádu či znásilnění dívek čínského původu a mnohé jiné. V severní části ostrova Sumatra se organizovaly demonstrace, které si kladly za cíl vyhoštění všech Číňanů, a dokonce v provincii Aceh¹⁸ se to demonstrantům povedlo, když s pomocí armády všichni členové propekingské skupiny¹⁹ byli donuceni opustit provincii, ale některým Číňanům z protchajvanské skupiny bylo povoleno zůstat (Cribb & Coppel, 2009, stránky 450-451) (Melvin, 2013

---

¹⁴ PKI = Partai Komunis Indonesia (ind.) – Komunistická strana Indonésie.

¹⁵ BPWI = *Badan Permasyarakatan Kewarganegaraan Indonesia* (ind.) – Poradní orgán pro indonéské občanství.

¹⁶ Mezi mrtvými byli hlavně Číňané bez indonéského občanství.

¹⁷ Kabupaten – územně-správní jednotka v Indonésii podřízená provincii.

¹⁸ Aceh – provincie na severu ostrova Sumatra.

¹⁹ V Acehu byli Číňané rozděleni na dvě skupiny. Ta protchajvanská byla Kuomintang (v překladu Čínská národní strana) a propekingská byla Kun Chan Tang (v překladu Čínská komunistická strana) (Melvin, 2013 str. 67).

str. 87).

Nově se formující vláda tlačila Číňany, aby odjeli ze země. Odváželi je do internačních táborů, kde často přebývali ve špatných podmínkách a čekali na to, až je lodě z Číny odvezou do „domoviny“. Ve práci *A genocide that never was: explaining the myth of anti-Chinese massacres in Indonesia, 1965–66* Robert Cribb a Charles Coppel popsali jako možný důvod k násilí častou bezúhonnost pachatelů, kdy se výtržníci nebojí porušovat zákon, jelikož je malá pravděpodobnost, že budou potrestáni. Jinými slovy podle nich násilí nemusí být poháněné nenávistí, ale spíše neexistujícími zákony nebo zrušením pokut za porušování zákonů, konkrétně užití násilí. Dle nich máme vinit špatně vytvořený právní systém. Všeobecně je možné charakterizovat Nový řád institucionalizovaným rasismem, kdy do jisté míry za určitých podmínek končila agrese a diskriminace vůči Číňanům v Indonésii bez potrestání (Cribb, a další, 2009 stránky 451, 460) (Purdey, 2006 str. 34).

4.4. Status Číňanů po získání nezávislosti

4.4.1. Status Číňanů před Suhartem

Číňané tvoří pouze malé procento celé populace, ale i tak jsou nezbytně důležitou součástí celé indonéské ekonomiky. Tato pozice je z velké části dána historickými okolnostmi, poněvadž důvodem příjezdu Číňanů do souostroví v dávných dobách byl totiž obchod (Reid, 1995, stránky 217-218) (Sidel, 2006 str. 19).

Ještě v koloniálním období indonéští nacionalisté považovali Číňany za cizí orientálce, i když mezi jejich motta patřilo: „jedna země, jeden národ, jeden jazyk“, ale v situaci Číňanů, jak se zdálo, to neplatilo (Somers Heidhues, 1972 str. 259).

Po získání nezávislosti měli Číňané na výběr, jestli zůstanou indonéskými občany, nebo odmítnou indonéské občanství. Zahraniční Číňané byli ex lege obyvatelé Číny, ale zákon o indonéské občanství z roku 1958 jim dovoľoval si o něj zažádat, avšak v praxi ho získalo pouze pár jedinců. Čínská menšina zahrnovala velkou část čínských „cizinců“, kteří jim z dlouhodobého hlediska znemožnili se úplně asimilovat do indonéské společnosti. V polovině 50. let vláda změnila zákon týkajícího se udělování indonéského občanství Číňanům narozeným v souostroví. Chtěla udělit občanství co nejmenšímu počtu etnických Číňanů tím, že vyžadovala přísné podmínky pro splnění

občanství (Somers Heidhues, 1972 str. 258).

Za vlády prezidenta Sukarna v polovině 50. let se mnozí pokoušeli vyloučit Číňany z určitých obchodních aktivit mimo jiné proto, že nebyli výhradně domorodí, a tudíž údajně postrádali loajálnost vůči své zemi. Později tato politika byla odsouzena, ale stále kvůli svým jmen a vzhledu byli ve většině jednání s úřady diskriminováni. Při rozdělování povolení k podnikání vláda upřednostňovala jednotlivce s indonéským občanstvím, ale to se nepříliš týkalo čínského obyvatelstva, poněvadž byli diskriminováni na základě jejich příjmení, a tudíž jim často bylo povolení zamítnuto (Somers Heidhues, 1972 str. 259).

Až do 60. let bylo zakázáno Číňanům kupování pozemků nebo získávání indonéských jmen či příjmení, poněvadž se indonéská většina domnívala, že toto bylo pro ně nezbytné, aby se ochránili před obchodními praktikami zkušenějších a kapitálu chtivých Číňanů²⁰ (Somers Heidhues, 1972 str. 259).

Před Novým řádem Sukarnův úřad toleroval čínské socio-politické organizace, mezi ně patřila ta nejznámější, Baperki, jenž se snažila bojovat za rovnoprávnost všech Indonésanů bez ohledu na rasu a původ, a hájila jejich integraci (hlavně tu politickou), spíše než asimilaci. Tato instituce tvrdila, že Číňané jsou jedním z mnoha etnik tvořící celou populaci státu a měli by být stejně důležití jak majoritní etnika, do nichž se řadili např. Javánci nebo Sundánci. Časem se Baperki přerodila na orgán s mnoha stoupenci hájící zájmy Číňanů (Suryadinata, 1993 str. 87).

Stát se co nejvíce snažil izolovat své občany od vlivu Číny a od zahraničních Číňanů žijících v zemi. Těm mimo jiné bylo zakázáno v letech 1959-60 bydlet mimo města. Další rána pro čínskou komunitu přišla v roce 1959, kdy jim úřad zakázal navštěvovat nestátní školy, což se týkalo až 250 tisíců čínských žáků (Somers Heidhues, 1972 str. 259).

Kupodivu existovalo hnutí mladých Indonésanů čínského původu, kteří se nestavěli proti asimilaci tohoto etnika a naléhali na indonéskou vládu, aby zrušila prvky, které právě omezovaly jejich asimilaci. Samozřejmě se proti nim bouřily čínské organizace, ale hnutí získalo podporu od předních Indonésanů, zejména armády. Vše se změnilo z nadcházejícími politickými změnami v polovině 60. let, a to s příchodem nové vlády pod vedením prezidenta Suharta (Somers Heidhues, 1972 str. 260).

---

²⁰ Do té skupiny se zahrnovali i ti, kteří nebyli o nic víc zkušenější než obyčejní domorodci.

Po získání nezávislosti stát zavedl program *Indonesianisasi*, již měl za úkol zrušit nadvládu zahraničního kapitálu. Díky zavedení indigenismu²¹ se vláda snažila omezit čínský ekonomický vliv a chtěla, aby se na ekonomickém rozvoji více podílela domorodá populace. Také v 50. letech zakázala maloobchod (zákon PP 10²²). Tyto regulace ale nefungovaly, jelikož čínský vliv na ekonomiku se nijak nezmenšil, a dokonce implantace tohoto zákona vedla k negativním skutečnostem, jako ekonomická krize nebo politická nestabilita, a tudíž se vláda rozhodla pozbyt jeho platnosti (Soesastro, 2008 str. 154) (Suryadinata, 1993 str. 94).

Vláda taktéž zavedla systém benteng, který sloužil k udělování speciálních licencí domorodým obchodníkům k tomu, aby se ujali importu. Tento systém ale vedl k vytvoření nové třídy tzv. dobyvačů renty²³ a ne k zvětšení počtu domorodých obchodníků. Díky bentengu se objevil nový fenomén tzv. podnik „Ali Baba“, což bylo spojenectví čínských byznysmenů a *pribumi*²⁴ držitelů licencí, kdy Číňané vedli obchod a výdělek si poté rozdělili s držiteli licencí (Soesastro, 2008 str. 154) (Suryadinata, 1993 str. 94).

4.4.2. Status Číňanů za Suharta

Číňané v období Nového řádu byli více „indonéští“, ale i tak nebyli plně přijati do indonéské společnosti. Už od počátku koloniálních dob se přirovnávalo postavení Číňanů v jihovýchodní Asii k postavení Židů v Evropě. Mnoho evropských cestovatelů, jako kupříkladu Sir Thomas Herbert nebo Edmund Scott na svých cestách všimli podobností ve stylu obchodování v případě těchto komunit. Cribb a Coppel také ve svém článku *A Genocide that never was: explaining the myth of anti-Chinese massacres in Indonesia 1965-1966* uvedli, že Číňané a Židé jsou velmi odlišní od majoritní populace jak kulturně, tak nábožensky, ale zároveň intelektuálně převyšují zbytek obyvatelstva. Jejich obchod prosperoval zčásti proto, že se nemohli angažovat v politice a svůj čas a energii věnovali podnikání. Dále tvrdí, že i když ve společnosti tvoří menšinu, tak mají daleko větší úspěchy v různých odvětvích, jako finance nebo obchod,

---

²¹ Indigenismus (jinak etnický nacionalismus či etnonacionalismus) je hájení nebo podpora politických aktivit konkrétního etnika (Lexico).

²² PP 10 = Peraturan Presiden Nomor 10 (ind.) – Prezidentské nařízení číslo 10.

²³ *Rent-seeking* (ang.) – je termín pro označení snahy měnit anebo kontrolovat veřejnou politiku či ekonomické podmínky za účelem zvýšení vlastních zisků (Oxford University Press, 2022).

²⁴ Pribumi (ind.) – domorodec.

což způsobuje negativní percepci ze strany indonéskeho národa. Stereotypizace, či nenávisť a zášť se projevovaly vražděním, rabováním²⁵ a jinými formami agrese., což bylo analogické se situací Židů²⁶ v Evropě. Cribb a Coppel taktéž v onom článku přirovnali čínské osadníky k německým migrantům ve východní Evropě. Obě komunity pocházely z vyspělých zemí, od dávných dob se pohybovaly v Německu či Indonésii a také blízce spolupracovaly s místními vládci. A jejich diskriminace byla taktéž podobná, protože obě skupiny byly utlačovány, ba i vyhošťovány z nově vytvořených států²⁷ (Suryadinata, 1993 str. 97) (Cribb, a další, 2009 str. 456).

Jeden ze Suhartových způsobů dosažení politické legitimacy byla snaha o ekonomický rozvoj, který závisel na zahraniční podpoře a investicích. K němu ale byl potřebný jak čínský (zahraniční i místní) kapitál, tak i jejich dovednosti a zkušenosti. V období Nového řádu se Číňané nemohli angažovat v politice kvůli jejich spolupráce s levicovou stranou Baperki. Podle Nového řádu se Číňané snažili separovat od indonéske společnosti, a tedy chtěli, aby vstoupili do spolků a stran vedených domorodými obyvateli. Můžeme si všimnout, že v ministerském kabinetu nebo parlamentu v období vlády Suharta nebyl žádný člen čínskeho původu, jelikož Číňanům bylo pouze povoleno pracovat v ekonomickém sektoru. Vládnoucí elita se domnívala, že se bude Číňany lépe ovládat, pokud se jejich ambice omezí pouze na ekonomiku. V předešlé vládě²⁸ bylo několik čínských členů parlamentu, a dokonce i několik ministrů. Ve výjimečných případech mohli působit ve vládnoucí politické straně Golkar nebo v organizacích s ní spojených, ale i tak se vláda snažila je neprezentovat jako politické osobnosti. V té době bylo mnohem bezpečnější veřejně nevystupovat, jelikož se mohli stát oběťmi násilí indonéske nacionalistů. Jeden z možných důvodů k násilným činům byla předpojatost, že čínští Indonésané jsou více Číňané než *pribum* (Suryadinata, 1993 stránky 87-88, 96) (Chong, 2014 str. 32).

Někteří Číňané navazovali vztahy s podnikateli pracujícími v politice, aby získali podporu a/nebo privilegovaný přístup k různým službám. Prostřednictvím čínske elity, která měla konexe na indonéske úřady, si plnili svá přání. Když Nový řád zakázal

---

²⁵ Tohoto jsme mohli být svědky např. jak na začátku Nového řádu, tak i na jeho konci.

²⁶ Například v nacistickém Německu docházelo k častým útokům na židovské obchody nebo na samotné Židy (Nolzen, 2007).

²⁷ V případě Číňanů se samozřejmě jednalo o Indonéskou republiku.

²⁸ V Sukarnově vládě např. úřadovali: ministr státu Oei Tjoe Tat, ministr financí Ong Eng Die nebo Lie Kiat Teng, ministr zdravotnictví.

organizaci Baperki, stát se obrátil na několik institucí, aby se zabývaly a vypořádaly s čínskou komunitou jako např. LPKB²⁹, která ale byla později zrušena, jelikož se vláda rozhodla příměji kontrolovat toto etnikum. Místo ní byla v roce 1977 zřízena organizace Bakom³⁰ spadající pod Ministerstvo vnitra, která sloužila jako spojovací orgán mezi indonéskou vládou a čínskou komunitou, jehož cílem byla asimilace čínské komunity (Chong, 2014 str. 32) (Suryadinata, 1993 str. 87) (Suryadinata, 2001 str. 505).

Z „Ali Baba“ kooperace se vyvinul tzv. systém *cukong*³¹, který měl důležitou roli pro čínskou populaci v období Nového řádu. *Cukongové* byla skupina pod vládní ochranou, do které byli zahrnuti čínští kapitalisté a vlastníci velkých podniků spolupracujících s elitními postavami pocházejícími z armádních kruhů, nebo ze Suhartovy rodiny, díky kterým snadněji získávali různá povolení. Kvůli těmto lidem byla ale čínská populace vnímána jako zkorumpovaná, oportunistická a všeobecně bohatší než zbytek obyvatel. Mnoho *pribumi* neschvalovalo tento systém, jelikož se domnívali, že působí proti jejich zájmům a nepomáhá jim získávat obchodní dovednosti, za což kritizovali Nový řád (Chong, 2014 str. 49) (Suryadinata, 1993 str. 95).

Systém *cukong* ale způsobil větší odpor ze strany *pribumi* podnikatelů, hlavně těch méně úspěšných. Zahraniční investoři raději vybírali partnery z kruhu Číňanů kvůli jejich schopnostem, kapitálu a zkušenostem, což mnoho *pribumi* obchodníků postrádalo. Nejvýraznější vlna nenávisti se udála po návštěvě japonského premiéra Tanaka v lednu roku 1974, kdy indonéští leaderi poradili Japoncům, že mají raději vyhledávat Číňany jako svoje potenciální partnery, což se očividně nelíbilo Indonésanům. Událost se neobešla bez demonstrací, které ale měly jasný protičínský podtón, i když na vině byla vláda. Bylo zničeno velké obchodní centrum s japonským zbožím, které bylo vlastněno Číňany. Dále byla ničena auta vyrobená v Japonsku, jejichž majiteli byli Číňané (Suryadinata, 1976 str. 774).

Pribumi podnikatelé a nastupující střední třída cítili silný odpor vůči čínské minoritě a když v 70. létech došlo k mnoha protičínským demonstracím, vláda znovu zavedla indigenismus v hospodářském odvětví, aby opětovně pomohla domorodé

---

²⁹ LPKB = Lembaga Pembinaan Kesatuan Bangsa (ind.) – Institut podpory národní jednoty. Organizace byla založena ještě před Novým řádem, a to v roce 1961.

³⁰ Bakom = Badan Komunikasi (ind.) – Komunikační orgán.

³¹ *Cukong* (主公) je čínský termín označující mistra, ale v indonéském kontextu poukazuje na čínské podnikatele spolupracující s indonéskou elitou (Suryadinata, 1993 str. 94).

populaci poskytující dlouhodobé půjčky domorodým Indonésanům, považovaným za ekonomicky slabé³². Roku 1974 vydal Nový řád různá nařízení, až všechny zahraniční investice nabyly formy společných podniků, kde se měl ten indonéský skládat zcela nebo alespoň z většiny z *pribumi* Indonésanů. Zákon Keppres č. 14³³ z roku 1979 znemožnil vydávání nových obchodních licencí pro nepůvodní Indonésany. Tento zákon byl později revidován a znovu vydán jako zákon Keppres 14A nařizující státním institucím či ministerstvům, aby upřednostňovali obchodníky z „ekonomicky slabé vrstvy“ při nákupu zboží. Na druhou stranu vláda dokonce podporovala spolupráci Číňanů s domorodými podnikateli ve velkých projektech, ale domorodci měli vlastnit alespoň polovinu podniku (Suryadinata, 1993 str. 95).

Indonésie rozdělovala kapitál na domácí, zahraniční a „domácí zahraniční“, což byl v podstatě nahromaděný kapitál v rukou zahraničních Číňanů žijících na území státu, který se díky nim rozšířil po celém souostroví. Ten se vláda snažila co nejvíce využít na programy hospodářské obnovy a rozvoje (Suryadinata, 1976 str. 772).

Je velmi důležité podotknout, že se paradoxně v období Nového řádu zvětšila hospodářská síla čínských Indonésanů a vzrostl počet konglomerátů, jejichž většinu vlastnila právě tato menšina. Tato skutečnost byla v rozporu se zásadami indigenismu, který se naopak snažil o zeslabení její moci. Je možné, že právě Nový řád schválně svěřoval ekonomický sektor Číňanům, a to už od počátku, jelikož v roce 1966 v Bandungu na Druhé armádní konferenci vojenští vládcí rozhodli, že budou odrazovat Číňany od participace v jiných sektorech, hlavně v politice (Suryadinata, 1993 stránky 95-96).

Domorodí podnikatele se znovu začali bouřit proti svým čínským rivalům, a tudíž aby je vláda uklidnila, roku 1990 nabádala magnáty (většina byli Číňané), aby do 10 let rozprodali až čtvrtinu svých podílů (Suryadinata, 1993 str. 96) (Tan, 1991 str. 116).

Paradoxně mnoho lidí mělo vztah k Čínskou lidovou republiku, ale vůči Číňanům v Indonésii situace nebyla tak pozitivní a jak se ukázalo, tak hlavně v období Nového řádu byla až žalostná. Etnika jako Indové nebo Arabové, kteří byli národnostní

---

³² Číňané byli považováni za opak.

³³ Keppres Nomor 14 = Keputusan Presiden Nomor 14 Tahun 1967 (ind.) – Prezidentské rozhodnutí č. 14 z roku 1967.

minoritou³⁴, se nesetkávali s takovým odporem. Číňané byli naopak považováni za „vetřelce“, i když taktéž představovali národnostní menšinu (Somers Heidhues, 2017 stránky 608-609) (Chong, 2014 str. 11).

Čínské obyvatelstvo se stalo terčem nucené asimilace po tom, co indonéská vláda zavedla mnoho zákonů omezujících jejich svobodu projevu, protože se chtěla se vypořádat s tzv. *masalah Cina*.

4.5. Asimilační program a jeho následky

4.5.1. Úvod

Nový řád zavedl sérii zákonů se záměrem urychlení procesu *pembaوران* (asimilace), které si kladly za cíl zánik určité skupiny jako sociokulturní entity. Byla to totiž ta „nejlepší“ cesta, jak se postarat o Číňany, kteří představovali pro indonéskou společnost a vládu problém. Ozbrojené síly Indonéské republiky (ABRI³⁵) se domnívaly, že Peking byl zapojený do pokusu o komunistický převrat v roce 1965. I když byl potlačen, členové ABRI se znovu obávali, že Čína se stále bude snažit rozšířit svůj vliv do souostroví skrze etnické Číňany. Už od koloniálních dob se vlády snažily zbavit tohoto etnika, ale od získání nezávislosti byly vládní praktiky ještě krutější, kupříkladu zákony stigmatizující tuto skupinu nebo omezující svobodu jejich projevu (Tan, 1991 str. 114) (Storey, 2000 stránky 153-154).

Čínská komunita, ačkoliv relativně mála, avšak velmi důležitá, byla diskriminována a považována za vetřelce, a to na základě vzhledu, kultury a bohatství. Indonéská společnost jim záviděla jejich ekonomický vliv neúměrný jejich počtu. Sami se lišili od zbytku populace jak kulturně, tak i rezidenčně, což společnost považovala za vyjádření pocitu nadřazenosti (Tan, 1991 str. 114).

„[...] asimilace v rámci realizace jednoty národa by měla být zaměřena na zřízení jednoty v hodnotovém systému.“³⁶ To jsou slova pocházející se samotných zákonů, které chtěly „[...] odstranit všechny formy kulturních spřízněností k zemi původu, aby všechny prvky kultury v Indonésii měly příležitost se rozvíjet podle

---

³⁴ Jejich počet byl relativně menší v porovnání s Číňany.

³⁵ ABRI = Angkatan Bersenjata Republik Indonesia (ind.) – Ozbrojené síly Indonéské republiky.

³⁶ „[...] assimilation in the framework of the realization of unity of the nation should be geared towards the establishment of unity in the value system.“ (Tan, 1991 str. 115).

Pancasila.³⁷

Reakce Číňanů na diskriminační zákony se během Nového řádu lišily podle věku, místa a kulturní orientace, ale všechno nasvědčovalo tomu, že obecně se Číňané podřídili, i když někdy se skrytou neochotou. I když dominovali v ekonomice, jejich postavení ve společnosti bylo velmi slabé, čemuž např. nasvědčuje jejich poddajnost, kdy se museli vzdát až 25 % jejich majetku v roce 1990, jak už bylo zmíněno výše. Jinými slovy byl to projev bezmoci a nedostatku vyjednávacích sil (Tan, 1991 str. 115).

4.5.2. Jednotlivé zákony

Vydáním Prezidentského rozhodnutí č. 240³⁸ a Prezidentského pokynu č. 14³⁹, které přímo pojednávají o čínských Indonésanech, začala vláda v roce 1967 asimilovat toto etnikum s indonéskou společností. V prvním zákoně bylo uvedeno: „Čínské náboženství, víra a zvyky (v Indonésii) mají svůj původ v zemi jejich předků a jejich různé projevy mohou mít nepřírozený vliv na psychologii, mentalitu a morálku indonéských občanů [...].“⁴⁰

Bylo zakázáno veřejné zobrazování čínských znaků a vydávání novin v čínštině, s čímž souvisel i zákaz importu zahraničních čínských publikací. Dokonce ani cizojazyčné tisky s čínskými znaky nebyly povoleny, ale občas je bylo možné v zemi prodávat, pokud byly čínské znaky přemalovány. Po vyhlášení nezávislosti v roce 1945 existovalo mnoho čínských novin, které ale byly dočasně zakázány na začátku 60. let a znovu povoleny ke konci Sukarnova působení. Suhartův režim je opětovně zrušil, až na jedny noviny, které se nazývaly *Yindunixiya Ribao*⁴¹ nebo v indonéštině *Harian Indonesia*⁴². Výše zmíněné zákony rušily všechny čínské organizace, kromě těch, které se zabývaly zdravím, pohřebnictvím, sportem, rekreací a paradoxně náboženstvím.

---

³⁷ „All forms of cultural affinity based on the country of origin should be removed, in order to give all elements of culture in Indonesia the opportunity to develop according to the Pancasila.“ (Tan, 1991 str. 115).

³⁸ Keputusan Presiden Nomor 240 Tahun 1967 (ind.) – Prezidentský rozhodnutí č. 240 z roku 1967.

³⁹ Viz č. 22!

⁴⁰ "Chinese religion, beliefs and customs (in Indonesia) originated in their ancestral land and their various manifestations may generate unnatural influence on the psychology, mentality and morality of Indonesian citizens [...]." (Suryadinata, 1976 str. 780).

⁴¹ *Yindunixiya Ribao* (印度尼西亞日報) (čín.) – Indonéský deník.

⁴² Tyto noviny patřící vládě měly pouze 4 strany v čínštině. Velká část byla určena reklamě a skrze ně parlament sděloval informace o nových zákonech. Mnoho Číňanů v tisku vyhledávalo reklamu a při pozdější koupi si stát vydělával peníze (Suryadinata, 1993 str. 90).

Některé tyto instituce byly přeměněny na *yayasan*⁴³, které se zaměřovaly na tyto zmíněné záležitosti, aby nadále mohly fungovat (Chong, 2016, stránky 100, 107) (Suryadinata, 1993 str. 90) (Tan, 1991 str. 117).

Vládní nařízení *Instruksi Presiden Republik Indonesia No. 15 Tahun 1967*⁴⁴ pojednávalo o zřízení tzv. Zvláštního štábu pro čínské záležitosti neboli SCUT⁴⁵, které mělo za úkol pomáhat Ministerstvu politických záležitostí při vytváření zákonů týkajících se převážně čínské komunity a taktéž při pozdějších jejich implementacím (Suryadinata, 1976 str. 777) (Tan, 1991 str. 116).

Dalším důležitým bodem asimilačního programu byla změna jména a příjmení na více „indonéské“. Toto nařízení existovalo ještě před rokem 1965, ale když stát začal řídit Nový řád, se vrátilo, ačkoliv celý proces byl díky programu *Pembaوران* zjednodušen a urychlen. Je nezbytné podotknout, že v praxi toto ustanovení nebylo povinné (dokonce zahraničním Číňanům změna jména nebyla povolena), ale často sloužilo jako symbolický akt projevu loajality Indonésii a ztotožňování se s domorodým národem. Někteří se rozhodli neměnit svá jména, často proto, že byli známí pod svým čínským jménem, nebo používali jak své oficiální jméno, tak i to neoficiální. U mladších generací, hlavně u té narozené po roce 1965 je ale pravděpodobnější, že mají „indonéská“ jména (Suryadinata, 1993 str. 91).

Zákon Keppres č. 14⁴⁶ se mimo jiné se vztahoval k aspektům náboženství Číňanů, které poukazovaly na jejich kulturní spjatost s Čínou. Svou víru mohli praktikovat pouze soukromě a čínské svátky či tradice se mají slavit v rámci domova. Tyto nařízení ale nebyla tak striktní, jak to bylo u těch školních. Některé místní úřady byly v implementaci zákonů benevolentnější než zbytek indonéských orgánů. Některé čínské chrámy byly zpřístupněny, dokonce chrám v Tanjungkai⁴⁷ nebo chrám Sam Po Kong v Semarangu⁴⁸ hostily festivaly, které přilákaly mnoho turistů z okolních měst (Tan, 1991 stránky 117-118).

Překvapivá na Novém řádu je jeho náboženská liberálnost. Stát uznával 6 státních náboženství: islám, katolicismus, protestantismus, hinduismus, budhismus

---

⁴³ Yayasan (ind.) – nadace.

⁴⁴ Instruksi Presiden Republik Indonesia No. 15 Tahun 1967 (ind.) – Příkaz prezidenta Indonéské republiky č. 15 z roku 1967.

⁴⁵ SCUT = Staf Chusus Urusan Tjina (ind.) – Zvláštní štáb pro čínské záležitosti.

⁴⁶ Viz č. 2!

⁴⁷ Tanjungkai je vesnice na severním pobřeží provincie Banten, Jáva.

⁴⁸ Semarang je město na Střední Jávě.

a v neposlední řadě i konfucianismus, tedy náboženství spojované s čínským etnikem.⁴⁹ Skutečnost, že vláda na začátku Nového řádu dovolila praktikovat konfucianismus doma nebo veřejně, pomohla Číňanům si zachovat, aspoň v nějaké formě, svou identitu. Pancasila stavěla všechna hlavní náboženství na stejnou úroveň, aby zachovala jednotu země. V 80. letech začala vláda rezignovat ze své náboženské tolerance. Leo Suryadinata reagoval ve své práci *Chinese Adaptation and Diversity: Essays on Society and Literature in Indonesia, Singapur nad Malayasia* na situaci ke konci 80. let, kdy se vláda snažila zrušit uznání konfucianismu. Vládní kabinet totiž v roce 1979 jasně uvedl, že konfucianismus není náboženství. To znamenalo, že toto vyznání už nebylo uznáváno jako státní, ale nebylo zakázáno jej praktikovat. Diskriminační nařízení zapříčinila, že jak všechno ostatní, tak i toto vyznání podleho indonezizaci, ale stále si z části zachovalo své originální atributy. Se zrušením statutu konfucianismu jako oficiálního náboženství, mnoho Číňanů začalo vyznávat buddhismus, který byl vyznáním takřka 1% populace v období Nového řádu. Mladší generace spíše konvertovala ke křesťanství a v posledních letech Nového řádu na islám. Názory *pribumi* Indonésanů o Číňanech byly pozitivnější, pokud nevyznávali konfucianismus, jelikož podle nich více zapadali do indonéské společnosti (Suryadinata, 1993 stránky 92-94) (Tan, 1991 str. 122).

Mnoho Číňanů narozených před rokem 1966 se naučilo číst a psát v čínštině, jelikož měli možnost studovat na čínských školách v Indonésii. Mladší generace se těchto dovedností nenaučila, ale často ještě ovládala čínštinu nebo jiné čínské dialekty. V Sukarnově období vláda změnila 1100 čínských škol na indonéské prostřednictvím indonezizace osnov a učitelů (Chong, 2016 str. 101) (Suryadinata, 1993 str. 89).

Když v roce 1958 proběhla anti-kuomintangská kampaň kvůli tchajpejské účasti na povstání na Sulawesi a Sumatře⁵⁰, jako trest stát zavřel všechny čínské školy, které

---

⁴⁹ Po získání nezávislosti Sukarnova vláda stanovila, že Indonésie má 6 náboženství, včetně konfucianismu. Suharto brzy po přejetí úřadu v roce 1967 zákonem Keppres č. 14 prakticky zrušil praktikování všeho spojené s čínskou kulturou. Avšak v tom samém roce veřejně prohlásil, že toto vyznání má své místo v Indonéské republice. Zákon č. 5 z roku 1969 jasně uznával konfucianismus jako jedno z 6 vyznání Indonésie (Heriyanto Yang, 2005).

⁵⁰ V 50. letech minulého století se USA snažila omezit vliv komunismu v Indonésii, potažmo PKI, skrze psychologickou válku. Spojené státy se snažily zlomit Sukarnovu vládu, která do jisté míry podporovala PKI, tím, že se aktivně angažovala v rebéliích v Indonésii. USA podnítila velká povstání na Sumatře, vedené PRRI/Pemerintah Revolusioner Republik Indonesia neboli Revoluční vláda Indonéské republiky a na Sulawesi, vedené hnutím Permesta/Piagan Perjuangan Semesta neboli Charta univerzálního boje.

měly prokuomintangskou⁵¹ orientaci. Po snaze o komunistický převrat se v roce 1965 vláda rozhodla zavřít všechny propekingské školy⁵², jelikož se kabinet domníval, že Čína byla zapletená v komunistickém převratu, tudíž tato událost znamenala konec čínského vzdělávání v souostroví. Z tohoto důvodu *totok* (zahraniční) Číňané poté museli posílat své potomky do indonéských škol, ale v nich byl omezen počet míst a prioritně se vybíraly domorodé děti. Avšak je důležité zmínit, že po roce 1968 vznikly speciální instituce založené Číňany a vládou, které se musely jmenovat *Sekolah-Sekolah Nasional Proyek Chusus*⁵³, kde vyučovacím jazykem byla indonéština, ale čínštinu měli žáci jako jeden z volitelných předmětů po škole. „Speciálnost“ tkvěla pouze v tom, že neúspěch na hodinách čínštiny neměl vliv na postup studentů do dalších ročníků. Skutečnost, že tyto instituce byly speciální, naznačovala, že byly experimentem, který podléhal průběžným úpravám. Neexistovaly ale příliš dlouho, jelikož v roce 1975 byly přeměněny na indonéské státní školy (Suryadinata, 1993 str. 89) (Suryadinata, 1976 str. 777).

SNPC nebyly první volbou *peranakan* Číňanů, jelikož už od koloniálních dob se více zajímali o holandské školy nebo v případě Nového řádu o indonéské školy. Příliš nevěřili, že titul z SNPC škol jim nepomůže při hledání zaměstnání. V případě *totok* komunity⁵⁴ byla realita jiná, protože si přáli udržet čínský jazyk a kulturu skrze vzdělávání, a tudíž SNPC školy byly pro ně důležité. Protchajvanští *totok* Číňané, kteří spolupracovali s čínskými představiteli vyšších kruhů, nevěřili, že by se za Suharta zpět vrátily „opravdové“ čínské školy, tudíž společně s vládou nechali zřídit tento typ škol (Suryadinata, 1976 str. 778).

Ti, co stále chtěli studovat čínštinu, si zaplatili doučování, ale tuto volbu režim příliš neschvaloval, jelikož se politici domnívali, že učitelé mezi dětmi budou šířit nežádoucí ideologie, tudíž vláda zřídila SNPC speciální školy, ve kterých mohla kontrolovat čínskou mládež. Malý počet čínských rodičů si mohl dovolit zaplatit svým dětem školy mimo Indonésii, kde by studovali čínštinu. Nicméně vládní asimilační program zafungoval, jelikož většina čínských dětí postupně ztratila aktivní znalost

---

V těchto povstáních byl zapletený i Taiwan, který ku příkladu posílal své bombardéry do Manado, hlavního města provincie Severní Sulawesi (Romaniuk, a další, 2017 stránky 139-140).

⁵¹ Viz č. 8!

⁵² Viz č. 8!

⁵³ Sekolah-Sekolah Nasional Proyek Chusus (ind.) – Speciální projekt národních škol.

⁵⁴ To se netýkalo Číňanů podporujících Čínskou lidovou republiku, jelikož je nepovažovali za čínské školy. Dokonce nevěřili, že studenti po ukončení studia budou mít aktivní znalost jazyka.

činštiny. Dnes v běžných konverzacích používají indonéštinu, případně kombinaci malajštiny s indonéštinou. Starší generace si zachovaly dobrou úroveň mandarínštiny, nebo mluví mandarínštinou ovlivněnou javánštinou a malajštinou (Suryadinata, 1993 str. 89) (Suryadinata, 1976 str. 777) (Tan, 1991 str. 122).

Některé praktiky stigmatizovaly Číňany, jako například unikátní kód na pasu nebo speciální občanský průkaz, který poukazoval na jejich původ a vystavoval je další diskriminaci a vykořisťování úřady, policií apod. Číňané si museli obstarat doklad o občanství⁵⁵, díky kterému mohli získávat rodné či oddací listy nebo pasy. Mimo nemožnosti pracovat v politice, byl Číňanům omezen vstup do veřejných služeb, armády nebo na veřejné univerzity (Chong, 2016 str. 101).

Zákony také ovlivnily spisovatele píšící v činštině, začali totiž ve svých dílech používat standardní indonéský jazyk. Díla *peranakan* Číňanů jsou identická s díly *pribumi* Indonésanů, zasazují totiž svá díla do měst, ne na venkov, jak tomu bylo doposud zvykem (Suryadinata, 1993 str. 91).

Na veřejných místech se používání činštiny setkala s odporem, jelikož byla považována za škodlivou. Dokonce ve městě Pontianak v provincii Západní Kalimantan místní úřad zorganizoval akci „Týden indonéského jazyka“, na které vytvářel nátlak na čínské Indonésany, aby úplně přestali používat činštinu (Suryadinata, 1976 str. 780).

V práci *Rethinking the Position of Chinese Indonesians* Wu-Ling Chong napsala, že tato omezení nikdy nebyla určena k integraci čínského etnika do indonéské společnosti. Diskriminace dostávala Číňany do zranitelné situace, ze které čerpal Suhartův režim, aby si zajistil svou moc. Jeho politika⁵⁶ naopak více rozdělila čínskou komunitu od zbytku indonéské populace. Nobuhiro Aizawa ve svém práci *Assimilation, Differentiation, and Depoliticization: Chinese Indonesians and the Ministry of Home Affairs in Suharto's Indonesia* reagoval na rozporuplný postup vlády v jejich asimilačních metodách. Dle něho možným důvodem k těmto činům byla snaha Ministerstva vnitra zamezit veškeré možné politické opozici, mj. i Číňanům, se aktivně angažovat v chodu státu a tím usnadnit cestu pro znovuzvolení Suharta (Chong, 2016 str. 101) (Suryadinata, 1976 str. 787) (Aizawa, 2011).

Avšak asimilační program nefungoval stoprocentně, jelikož dodnes přetrvávají

---

⁵⁵ SBKRI = Surat Bukti Kewarganegarapean Republik Indonesia – Doklad o občanství Indonéské republiky.

⁵⁶ Výše zmíněné zákony v ekonomické oblasti.

stereotypy o této menšině. Mezi ty domorodými Indonésany nejčastěji zmiňované patří: údajná arogance Číňanů a jejich nadřazenost, bohatství a touha po větším blahobytu, nebo stranění se zbytku populace v přepychových domovech (Tan, 1991 str. 123).

4.6. Květnové nepokoje roku 1998

4.6.1. Úvod

Rok 1998 v Indonésii byl obdobím, kdy se země stala dějištěm nepokojů, hromadných demonstrací a výtržnictví, způsobeným ekonomickou krizí⁵⁷, která značně sužovala zemi. Její počátek v roce 1997 předznamenal úpadek Nového řádu a rezignaci⁵⁸ Suharta z postu prezidenta. Konec Nového řádu byl doprovázen masovými demonstracemi proti Číňanům společně s násilím proti ženám, studentům a chudým měšťanům (Smith, 2003 str. 113) (Purdey, 2005 str. 15).

Začátkem roku 1998 se hodnota indonéské rupie snížila na sedminu, což způsobilo vyšší inflaci, kvůli které mnoho bank muselo být zavřeno. Lidé začali přicházet o pracovní pozice, čímž se zvýšila míra nezaměstnanosti a ze strachu z nedostatku potřebných komodit začali shromažďovat zásoby. Kvůli insuficientní snaze odvrátit krizi, se mnoho studentů začalo bouřit už na začátku 1998 roku, což vyvrcholilo demonstracemi na začátku května téhož roku, jelikož indonéský lid ztratil důvěru ve vládu (Smith, 2003 stránky 115, 118) (Purdey, 2006 str. 80).

4.6.2. Počátky násilí

V červenci roku 1996 se začaly stupňovat útoky na čínské etnikum, respektive křesťanské kostely, kterých byli Číňané součástí. Ani předešlých desetiletích se komunita neobešla bez agrese ze strany *pribumi* Indonésanů. Nejčastěji zmiňovaným důvodem by vzestup islámu jako politické zbrani. V lednu 1998 se do rukou politicko-vojenských leaderů se dostala brožurka bez autora s jménem *Konspirasi Mengguling Soeharto*⁵⁹ napsána jedinci aktivními v Institute for Policy Studies (IPS). Toto dílo bylo

---

⁵⁷ Asijská ekonomická krize let 1997-1998, které mj. byla Indonésie součástí.

⁵⁸ Dne 21. května roku 1998 ve věku 76 let se Suharto vzdal svého úřadu, opuštěn jak svými kolegy ze strany GOLKAR, tak i armádou.

⁵⁹ *Konspirasi Mengguling Soeharto* (ind.) – Spiknutí se snahou svrhnout Suharta.

velmi proti-čínské a proti-křesťanské a dle Roberta W. Hefnera jeho diskriminační rétorika byla ta nejnenávislivější, kterou kdy Nový řád použil. Vzápětí mnohé islámské skupiny začaly organizovat protičínské demonstrace⁶⁰ (Purdey, 2006 stránky 81-83).

S nadcházejícími volbami v květnu roku 1997 docházelo ke změně politické scény, jelikož se chýlilo k tzv. éře *reformasi*. V té době docházelo k četnějším útokům na státní budovy, policejní stanice, ale také na kostely či budovy a služby vlastněné Číňany. V říjnu téhož roku soud obvinil muslimské chlapce jménem Saleh z rouhání a poslal ho na 5 let do vězení. Tento verdikt byl pro místní muslimy nedostatečný, což vzbudilo povyk. Mezitím ostraha nepozorovaně odvezla Saleha do bezpečí. Když dav zjistil, že Saleh je pryč, zaútočili na soudní budovu. V průběhu ničení někdo zvolal, že se chlapec skrývá v nedalekém kostele, který byl posléze zapálen. Když kostel dohořel, demonstranti se přesouvali po okolí a ničili další kostely, buddhistické chrámy a čínské obchody. Nepokoje utichly po několika hodinách, ale i tato krátká doba si vyžádala obrovské škody. Celkem bylo zničeno 24 kostelů, 6 křesťanských škol, mnoho obchodů vlastněno Číňany a 5 lidí bylo zabito. Někteří svědci si povšimli mužů na motorkách, kteří dávali rozkazy jedincům s kanystry na benzín.⁶¹ Na první pohled tyto útoky byly způsobené náboženskými antipatiemi, ale jak se později ukázalo, útoky byly mířeny na čínské symbolické či církevní stavby. Leadeři muslimských, křesťanských a hinduistických skupin tvrdí, že „třetí strana“ a jiní provokatéři zmanipulovali nespokojenost ze soudního verdiktu a obrátili ho na křesťany a Číňany (Purdey, 2006 stránky 32, 36-43).

Dalším příkladem proti-čínské agrese můžou být útoky v Tasikmalaya na Západní Jávě o dva měsíce později, které měly silný protičínský podtón, kdy shořelo 13 kostelů/chrámů (z toho jeden budhistický a jeden konfuciánský). Začátek roku 1998 byl pro čínskou komunitu opětovně nešťastným obdobím, kdy leden byl periodou frekventovaných nepokojů, převážně v rurálních oblastech. V Rengasdengklok na Západní Jávě lidé ničili domy vlastněné Číňany, v okolí města Jember na Východní Jávě místní utočili na čínské obchody a sklady kvůli zvyšování cen. Podobně na tom byli Číňané ve vesnici Kragan na severním pobřeží Jávy (100 kilometrů od města

---

⁶⁰ Demonstrace byly zčásti proti Sofyanu Wanandimu, který prohlásil: „[muslimové] říkají, že můžeme za ekonomickou krizi. Tohle je velmi nebezpečné. Snaží se z nás udělat obětní beránky.“ Ve své práci Scapegoats Tom Douglas tvrdí, že při hledání viníka často nařkneme někoho dostupného, koho nemáme příliš v oblibě a považujeme ho za odlišného (Purdey, 2006 stránky 10, 80-81).

⁶¹ Podobné incidenty na stranách 35-36.

Semarang), kteří se stali terčem agrese kvůli zvyšování cen pohonných hmot. Další incidenty se odehrály v Sarangu na Střední Jávě a v jiných městech na severním pobřeží Jávy. Všechny tyto incidenty měly stejný původ – konzervativní muslimové se báli christianizace, záviděli Číňanům jejich ekonomické úspěchy, tudíž se chtěli pomstít (Purdey, 2006 stránky 52, 54-55, 62) (Panggabean, a další, 2011 str. 234).

4.6.3. Ekonomická krize

Po parlamentních volbách v polovině roku 1997 upadla země do ekonomické krize. Ke konci října stát povolal Mezinárodní měnový fond (IMF), aby jim finančně pomohl se dostat z této těžké situace, způsobenou korupcí, vládním dluhy a ekonomikou, která byla příliš nadhodnocená. Suharto v prosinci téhož roku podepsal dohodu s IMF o provádění reforem a zrušení dotací. Avšak začátkem roku 1998 představil státní rozpočet na tento rok, kde víceméně ignoroval všechny požadavky IMF, čímž se urychlila krize. Se snahou odvrátit rozpad ekonomiky, Suharto znovu začal smlouvat s IMF, avšak obyvatelé země v něj ztratili důvěru (Purdey, 2006 stránky 65-66).

V březnu Suharto představil ministerský kabinet v jeho 7. prezidentském období, avšak toto oznámení se neobešlo bez negativní odezvy ze strany indonéskeho obyvatelstva. V té době lidé více kritizovali úřad než státní rozpočet. Mezi ministry byli Suhartovi ekonomičtí spolupracovníci s nevalnou pověstí, jeho dcera Tutut nebo B. J. Habibie,⁶² kterého Suharto jmenoval viceprezidentem. Tento soubor ministrů se snažil co nejvíce omezit návrhy IMF, čímž se zvýšil dojem, že Suharto není schopen logicky reagovat na krizi. Později vláda zrušila dotace na pohonné hmoty, čímž uvalila náklady na ekonomickou obnovu na indonéský lid. To samozřejmě vedlo k ještě většímu rozhořčení a lidé začali na začátku května demonstrovat (Smith, 2003 str. 118).

4.6.4. Květnové nepokoje

4.6.4.1. Medan

Dne 4. května ve městě Medan v provincii Severní Sumatra se studenti začali bouřit kvůli zvyšování cen paliv a energií. Průběh byl na z počátku vcelku klidný, avšak

---

⁶² B. J. Habibie po Suhartově rezignaci převzal post prezidenta.

v pozdějších hodinách se policie údajně vrhla na jednu studentku, na to účastníci demonstrace zareagovali zapálením policejní budovy. Další den obyvatelé Medanu napadli policejní stanoviště, kde byli uvězněni násilníci z předešlého dne. Poté se skupina přesouvala po městě a útočila na obchody, které byly převážně vlastněny čínskou komunitou, která v té době představovala 12% veškeré populace města. Avšak je důležité zmínit, že se podobné události již kdysi ve městě odehrály, ačkoliv tato svou závažností a velikostí byla bezprecedentní (Panggabean , a další, 2011 str. 235) (Purdey, 2006 str. 105).

Následující ráno nepokoje pokračovaly, ale tentokrát jak policie, tak armáda nedokázaly udržet dav pod kontrolou. Ten způsobil ohromné škody, zapálil stovky obchodů a desítky automobilů. Místní noviny napsaly, že rabování bylo podníceno neidentifikovaným houfem lidí, který se potuloval po městě a inicioval další výtržnictví výhradně v majetcích čínské komunity. Ze strachu z dalších napadání mnohé čínské rodiny odjely na letiště Polonia ve snaze prchnout do Singapur, Malajsie anebo Hongkongu. V dnech 6-7. května se plnění přesunulo do okolních měst a vesnic, avšak místní armádní velitel ujistil, že situace je pod kontrolou. Po pěti dnech násilí, tj. 8. května, bylo více než 100 lidí raněných a až 6 lidí bylo zabito, včetně dvou zastřelených policií (Panggabean , a další, 2011 str. 235) (Purdey, 2006 str. 108).

Vyšetřování organizace Tim Gabungan Pencari Fakta⁶³ (TGPF) dospělo k závěru, že útoky na Číňany byly vyvolány skupinkou místních *premanů*⁶⁴, kteří rovněž před začátkem nepokojů telefonicky nebo osobně vyhrožovali Číňanům. Někteří svědci uvedli, že vojenské jednotky dokonce asistovaly *premanům* v ničení. Tudiž změna demonstrací z protivládních na protičínské poukazuje na plán režimu, jak čelit kritice a ztrátě důvěry ze strany indonéské společnosti (Panggabean , a další, 2011 str. 236).

4.6.4.2. Surakarta

Stejně jak v Medanu, nepokoje ve městě Solo (Surakarta) začaly jako protirežimní demonstrace, které se přeměnily na útoky zaměřené na čínskou komunitu. Všechny studentské protesty v zemi, včetně těch v Solo, vyzývaly k zániku korupce ve

---

⁶³ Tim Gabungan Pencari Fakta (ind.) – Spojený vyšetřovací tým.

⁶⁴ Preman (ind.) – představitel organizovaného zločinu, často s vazbami na stát nebo na armádní či policejní jednotky v Indonésii (Panggabean & Smith , 2011, str. 241).

vládě, nepotismu, vojenské roli v politice a v podstatě se snažily docílit rezignace prezidenta Suharta (Panggabean , a další, 2011 str. 236).

Studenti se na začátku shromažďovali v areálech místních univerzit, ale postupně se přesunuli i mimo kampusy, když Suharto oznámil zvýšení cen paliv. Demonstranti z Universitas Muhammadiyah Surakarta (UMS) dne 7. května vyšli do ulic, kde jejich nespokojenost vyvrcholila střetem s policií, která na oplátku reagovala na útoky slzným plynem. Následující den se v areálu Universitas Negeri Sebelas Maret (UNS) konaly protesty stovek participantů, které se přeměnily na demonstraci s desetitisícovou účastí, kde byly zaznamenány útoky kameny a zápalnými lahvemi na policii (Panggabean , a další, 2011 str. 236).

Dne 13. května aktivisté z organizace SMPTA⁶⁵ společně se studenty UMS naplánovali na další den rozsáhlou akci, na které chtěli vyjádřit nesouhlas s tehdejším politickým děním. Dav se následující den shromáždil před budovou univerzity a pokračoval dále do centra města, kde přesvědčoval ostatní obyvatele, aby se připojili. Pochod byl bezprostřední reakcí na zastřelení studentů na Universitě Trisakti v Jakartě, k němuž došlo 12. května. Místi policie zjistila, že studenti budou organizovat protesty, tudíž postavila zábrany, aby všechny účastníky udržela pod kontrolou. Avšak z prvotně poklidného protestu se stala hromadná akce, na které se ničil převážně majetek patřící čínské komunitě. Takřka neprodleně po vypuknutí nepokojů si očití svědci všimli motocyklů se zelenou metalízou polepených znaky armádních organizací, které bez problému projely policejní barikádami. Řidiči byli údajně oblečení do civilního oblečení, avšak na rozdíl od ostatních demonstrantů měli zakryté tváře batikovanými látkami⁶⁶ a mluvili jiným jazykem než surakartskou javánštinou. Tito jedinci po sestoupili z vozidel se vmísili do davu a zmizeli. V práci *Explaining Anti-Chinese Riots in Late 20th Century Indonesia* autoři Samsu R. Panggabean a Benjamin Smith tvrdí, že načasování tohoto incidentu naznačuje, že byl předem zorganizován, ale konkrétní termín nebyl určen. Jinými slovy indonéské úřady využily těchto studentských protestů ve svůj prospěch, aby mohly zaútočit na čínské etnikum. Důkazem je přítomnost zmíněných neznámých mužů, kteří se zúčastnili demonstrací pouze 14. května, se demonstrace zúčastnil největší počet lidí (Panggabean , a další, 2011 stránky 236, 237).

---

⁶⁵ SMPTA – Solidaritas Mahasiswa Peduli Tanah Air (ind.) – Studenti v solidaritě pečující o vlast

⁶⁶ Batik je technika barvení nebo potiskování látek pocházející z Jávy.

4.6.4.3. Jakarta

Jak už bylo výše zmíněno, dne 12. května Speciální jednotky (KOSTRAD)⁶⁷ společně se Suhartovým zetěm, Prabowo, údajně nechali zastřelit 4 studenty demonstrující před Univerzitou Trisakti v Jakartě. Táto událost se samozřejmě neobešla bez odezvy, tudíž v následujících dnech v důležitých městech země, včetně Jakarty vypukly nepokoje. Předpokládá se, že Prabowo nařídil útoky na čínské obyvatelstvo a jejich podniky ve snaze vyvolat dostatečný rozruch, aby vláda mohla ospravedlnit armádní intervenci v demonstracích. Minimálně tisíc Indonésanů (převážně *pribumi*) zahynulo při požárech v nákupních střediscích, hlavně ve čtvrtích Jatinegara a Klender ve východní části města. Bez násilí se neobešel ani místní Chinatown (Glodok), kde výtržníci zaútočili na luxusní obchodní centra, trhy a jiné podniky, které byly úplně zdecimovány (Smith, 2003 stránky 118-119) (Purdey, 2006 str. 115).

Oběti a svědci se marně snažili přivolat policii, která buď vůbec nezasahovala, nebo se pouze snažila rozprášit agresory, kteří se vrátili na místo a pokračovali ve vykrádání a ničení. Podobně jako v jiných městech, davem projížděly osoby na motorkách, které později útočily a zapalovaly vybraná místa, a to hlavně obchody vlastněné Číňany. Vyšetřování TGPF došlo k závěru, že schopnosti některých rabujících naznačují, že si prošli armádním tréninkem, jelikož se zdálo, že násilí bylo nějakým způsobem řízeno (Purdey, 2006 stránky 115-116).

4.6.4.4. Surabaya a Yogyakarta

Surabaya si zakládala na své mezikulturní spolupráci, jelikož bylo důležité si zachovat jednotu občanů města, bez ohledu na etnický původ, tudíž je možné, že kvůli tomu se město vyvarovalo etnických nepokojů. Mnoho čínských asociací v Surabaye spolupracovalo s lokálními úřady nebo představiteli islámské organizace Nadhatul Ulama, jmenovitě s Abdurahmanem Wahidem neboli Gus Durem, pozdějším 4. prezidentem Indonéské republiky. Taktéž důležitá byla ochota zasáhnout místních bezpečnostních sil a policie, připravených zasáhnout při sebemenších narušeních klidu. V tom nekritičtější období roku 1998 došlo k rabování a ničení obchodů, avšak nikdy rebelie neeskalovaly do takové míry, aby přerostly do etnických nepokojů jako to bylo v ostatních městech (Panggabean , a další, 2011 stránky 237-238).

---

⁶⁷ KOSTRAD = Komando Cadangan Strategis Angkatan Darat (ind.) – Velení strategických rezerv armády.

Podobně na tom bylo i město Yogyakarta, která se rovněž stala dějištěm studentských demonstrací, které díky dobré pozici a správné intervenci místních bezpečnostních sil zůstaly pod kontrolou. Protesty totiž převážně byly v areálu University Gadjah Mada (UGM), ale začátkem května se postupně přesouvaly i mimo kampus. K pochodům se připojovali i další studenti z jiných místních univerzit. K největšímu střetnutí došlo 8. května, kdy policejní složky použily slzný plyn či vodní děla a demonstranti zase házeli kameny a Molotovovými koktejly. V dalších dnech opět vypukalo násilí, avšak yogyakartský sultán Hamengkubuwomo X v nejkritičtějším období promluvil k obyvatelům města a prohlásil: „Rozumím Vašemu boji za reformu, avšak neměli byste volit násilí. Pokud budete udržovat pořádek, vždy budu při Vás stát, abych podpořil Vaše touhy.“⁶⁸ Jeho projev přispěl ke zmírnění nepokojů, jelikož následující den se po městě objevily billboardy a bannery s nápisy vyzývajícími k reformě, ale neagresivní cestou. Místní podnikatelé (převážně čínského původu) přispívali penězi ke koupi jídla a nápojů bezpečnostním silám, aby se snažily o uchování míru. Do konce květnových nepokojů nebyl potřebný jejich zásah, demonstrace se přerodily na sociální hnutí prahnoucí po rezignaci prezidenta Suharta (Panggabean , a další, 2011 stránky 238-240).

4.6.5. Úpadek Nového řádu

V následujících dnech režim postupně kolaboval, což dne 18. května vedlo k rozhodnutí předsedy strany GOLKAR, Harmoko, že společně s parlamentem bude naléhat na Suharta aby rezignoval. Avšak velitel ozbrojených sil, generál Wiranto označil tento krok za protiústavní. Ještě ten večer Wiranto navštívil prezidenta a o tři dny později Suharto oznámil svou rezignaci, čímž předal tento post svému viceprezidentovi, Habibiemu (Smith, 2003 str. 119).

Demonstrace a výtržnictví způsobily ohromné škody, jelikož bylo zničeno nebo shořelo až 700 budov a více než tisíc lidí zemřelo. Ačkoliv mezi oběti byli hlavně *pribumi* Indonésané, kteří zemřeli např. při požárech, útoky byly převážně zaměřené na čínskou komunitu. Většina zdemolovaných staveb patřila Číňanům a jejich ničení či zapalování bylo doprovázeno rasistickými nadávkami. Kromě výtržnictví docházelo rovněž k četným případům znásilnění čínských žen (The May 1998 riots and the

---

⁶⁸ „I respect your struggle for reform. But you should not choose violent means. If you keep order, I'll always be here to support your aspirations“ (Panggabean & Smith , 2011, str. 240).

emergence of Chinese Indonesians: Social movements in the post-Soeharto era, 2004 str. 69).

Do té doby si Číňané nemysleli, že by diskriminace ve velkých městech mohla dosáhnout takové úrovně jako při květnových událostech. Tato myšlenka byla považována *pribumi* Indonésany za nereálnou, jelikož se v blízkosti měst nacházeli vojáci připraveni zasáhnout v kritických situacích. Jenže, když konečně armáda zasáhla, jejich pomoc byla nedostačující a nepokoje stále pokračovaly. Tento incident znovu přiměl Číňany pochybovat o jejich postavení ve společnosti, když se utvrdili v tom, že jim ani samotná vláda, nebyla ochotna pomoci (The May 1998 riots and the emergence of Chinese Indonesians: Social movements in the post-Soeharto era, 2004 stránky 69-70).

5. Praktická část

5.1. Dotazník a jeho forma

Celkově se formulář skládal z 24 otázek, které se dělily na uzavřené, otevřené a v některých byl možný výběr vícero odpovědí. V prvním segmentu respondenti přiblížili své demografické údaje, tj. pohlaví, věk, náboženství, ke kterému se hlásí, původ a profesi v období Nového řádu. V následujících částech účastníci výzkumu popisovali závažnost, typy a důvody omezování, kterým toto etnikum čelilo a zároveň období, kdy se cítili nejvíce ublíženi. Dále jsem se doptával na různé formy diskriminace, kterým respondent sice přímo nečelil, avšak se mohly dotknout jiných členů této minority. V poslední fázi jsem se zaměřil na konkrétní nepříjemné situace, ve kterých se Číňané mohli ocitnout.

Dotazník byl prováděn v indonéském jazyce, kvůli jednodušší a efektivnější interakci s respondenty. Byl zhotoven pouze v elektronické formě, a to z důvodu zachování anonymity, jelikož toto téma pro některé může být velmi citlivé.

5.2. Otázky zahrnuté v dotazníku

- Jaké je Vaše pohlaví?
- Kolik je Vám let?
- Jaké je Vaše náboženství?
- Odkud pocházíte? (město/vesnice a provincie)
- Jaké bylo Vaše povolání v období Nového řádu?

Tyto otázky byly důležité pro pochopení demografického profilu dotazovaných.

- Setkali jste se někdy s diskriminací?
- Pokud ano, jaké byly motivy diskriminace?
- Proč si myslíte, že jste byli diskriminováni? Uveďte prosím hlavní důvod.
- Byli jste poškozeni i jiným způsobem než diskriminačními zákony?
- Existují další důvody, které zintenzivňují diskriminaci?
- Pokud ano, uveďte prosím důvody.

- V jakém roce (mezi lety 1966-1998) jste zažili největší diskriminaci?
- Zasáhly Vás květnové nepokoje v roce 1998?

Cílem otázek v této části dotazníku zjistit důvody diskriminace, časově vymezit nejintenzivnější diskriminaci a definovat její závažnost v bádaném období.

- Znáte někoho, kdo se stal obětí vraždy?
- Znáte někoho, kdo byl zatčen?
- Znáte někoho, kdo přišel o svůj majetek?
- Znáte někoho, kdo byl poškozen jiným způsobem než výše uvedené? Pokud ano, jakým způsobem?

Těmito otázkami autor usiluje přiblížit situaci čínské komunity v Indonésii, skrze nepřímé zkušenosti respondentů. Mnoho Číňanů se vyhnulo diskriminaci, a to díky místním úřadům, nebo separací od zbytku indonéské populace.

- Museli jste se přestěhovat nebo opustit zemi kvůli diskriminaci?
- Vyhnula se Vaše rodina diskriminaci? Pokud ano, uveďte důvody (např. spolupráce s politiky atd.)
- Museli jste změnit svoje jméno nebo příjmení, aby znělo více indonésky?
- Liší se diskriminace etnických Číňanů podle věku diskriminujícího? Jsou starší obyvatelé více diskriminační? Uveďte prosím důvody, proč tomu tak může být.
- Chovala se k Vám mladší generace lépe nebo ne?
- Kde je diskriminace silnější? Na vesnici, nebo ve městě?

V předposledním segmentu praktické části této práce se otázky zaměřují na konkrétní události a okolnosti, které mohly silně ovlivnit život Číňanů v souostroví.

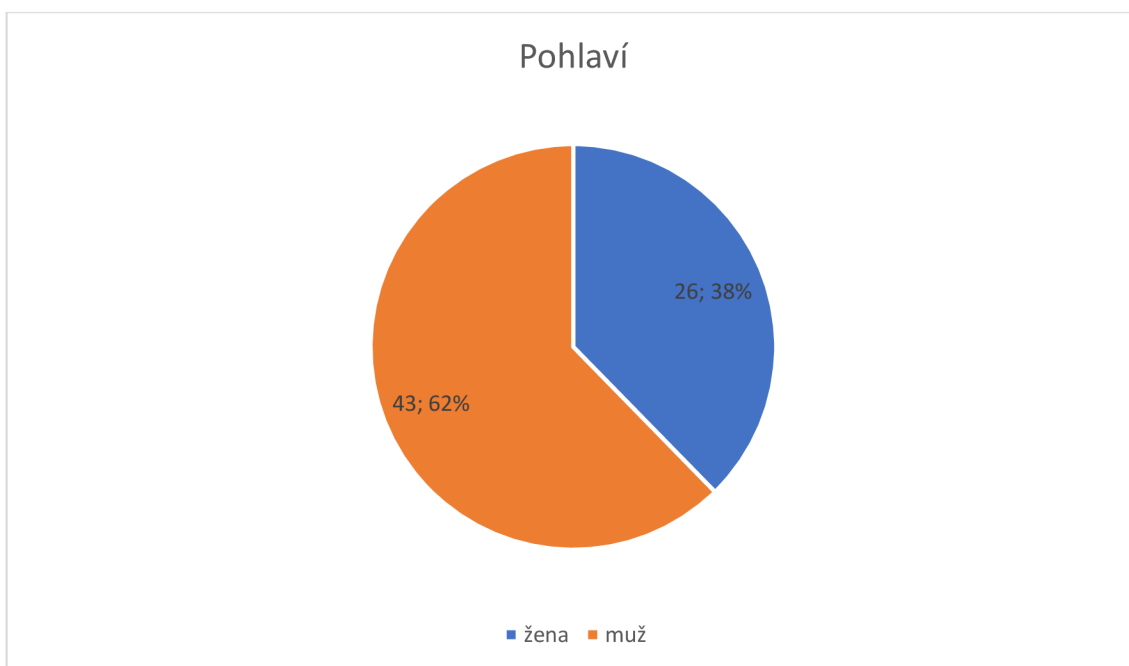
- Cítíte se stále 24 let po pádu Nového řádu diskriminováni? Pokud ano, napište jak/jakou formou.

Poslední otázka navazuje na diskriminaci v období Nového řádu, jelikož mnohé zákony a praktiky negativně ovlivnily vnímání *pribumi* Indonésanů vůči čínské komunitě. Následky stereotypů ze strany indonéské většiny můžou doznívat až do dnes.

5.3. Profil respondentů

Během svého pobytu v Indonésii jsem oslovil několik indonéských Číňanů, se kterými jsem přišel do styku. Ti posléze kontaktovali své známé či členy rodiny, kteří by byli ochotni stát se součástí mého výzkumu. Dále jsem se snažil oslovit etnické Číňany přes Facebookové skupiny, které sdružují tuto minoritu v souostroví. Dohromady se výzkumu zúčastnilo 69 lidí, viz tabulka č. 1

Graf 1: Pohlaví respondentů

Tabulka 1: Demografické údaje respondentů

Věkové kategorie	Počet žen	Počet mužů	Celkový počet	Procentuální znázornění po zaokrouhlení
20-30	2	2	4	5,8%
31-40	3	8	11	15,9%
41-50	15	14	29	42%
51-60	6	13	19	27,5%
61-70	-	4	4	5,8%
71-80	-	2	2	2,9%
Souhrn	25	44	69	~100%

Celkový počet respondentů tvořilo 25 žen a 44 mužů. Nejvíce odpovědi pocházelo z věkové kategorie 41-50 let, a to celkem 29, viz tabulka č.1. Konkrétně tento počet tvořilo 15 žen a 14 mužů. Druhou nejpočetnější skupinou bylo věkové rozmezí 51-60, jedná se 19 respondentů – 6 žen a 13 mužů. Dotazníku se v kategorii 31-40 zúčastnily ženy a 8 mužů. V nejmladší kategorii, a tedy 20-30 byli celkem 4 respondenti, a to 2 ženy a 2 muži. I když je to poslední generace narozena v období Nového řádu, je neméně důležitá, jelikož mohli být svědky nebo oběťmi Květnových nepokojů v roce 1998. Respondenti ve věkovém rozmezí 61-70 byli pouze muži, a to konkrétně čtyři. Osob starších 70 let bylo pouze 2, a to taktéž mužského pohlaví. Veškerá data jsou uvedena v tabulce č.1.

Tabulka 2: Místa původu respondentů

Místa původu respondentů	Počet lidí z daného místa
Surabaya (Východní Jáva)	19
Jakarta (hlavní město)	9
Yogyakarta (speciální region)	2
Kebumen (Střední Jáva)	1
Magelang (Střední Jáva)	1
Semarang (Střední Jáva)	3
Surakarta (Střední Jáva)	1
Besuki (Východní Jáva)	1
Jombang (Východní Jáva)	1
Krian (Východní Jáva)	1
Sidoarjo (Východní Jáva)	1
Bandung (Západní Jáva)	4
Bekasi (Západní Jáva)	1
Bogor (Západní Jáva)	1
Banjarmasim (Jižní Kalimantan)	1
Samarinda (Východní Kalimantan)	1
Ketapang (Západní Kalimantan)	1
Pontianak (Západní Kalimantan)	1
Jambi (Jambi)	1

Palembang (Jižní Sumatra)	2
Pematangsiantar (Severní Sumatra)	1
Padang (Západní Sumatra)	1
Kupang (Východní Nusa Tenggara)	1
Provincie Střední Jáva	2
Provincie Východní Jáva	4
Provincie Západní Kalimantan	1
Provincie Jižní Sumatra	1
Kalimantan	1
Jáva	1

Největší počet respondentů pocházel z ostrova Jáva, a to převážně z provincie Východní Jáva, viz tabulka č.2. Většina respondentů z této provincie pocházela z města Surabaya, a to celkově 19. Několik jednotlivců uvedlo města Jombang, Sidoarjo, Besuki a Krian. Čtyři dotazovaní uvedli jako místo svého původu pouze Východní Jávu. V provincii Střední Jáva bydlelo 8 osob, a to konkrétně 3 ve městě Semarang, 1 v Surakartě, 1 v Magelangu a 1 ve městě Kebumen. Dále 2 uvedli pouze Střední Jávu. Hlavní město země, Jakarta, zmínilo 9 lidí a speciální region Yogyakarta 2 osoby. V provincii Západní Jáva mělo původ celkem 6 respondentů, a to převážně z města Bandung, který byl domovem 4 lidí. Dva jedinci žili v městech Bekasi a Bogor.

Z ostrova Sumatra celkově pocházelo 6 respondentů. Město Palembang v provincii Jižní Sumatra uvedly 2 osoby. Z měst Padang na Západní Sumatře, Jambi v provincii Jambi a Pematangsiantar na Severní Sumatře pocházel vždy 1 člověk. Jeden jedinec pouze napsal Jižní Sumatru, jako místo původu.

Kalimantan byl místem původu 4 lidí. Pouze Kalimantan zmínil 1 člověk. V provincie Západní Kalimantan žily 2 osoby, a to jmenovitě ve městech Ketapang a Pontianak. Banjarmasin v Jižním Kalimantanu napsal 1 respondent a město Samarinda na Východní Jávě další.

Tabulka 3: Náboženství respondentů

Náboženství	Počet vyznavačů	Procentuální znázornění po zaokrouhlení
Křesťanství	52	76,5%
Budhismus	5	7,6%
Islám	4	5,9%
Konfucianismus	3	4,4%
Tridharma	1	1,5%
Nazaréné	1	1,5%
Ateismus	2	2,9%
Hinduismus	0	0%
Souhrn	69	~100%

Na otázku ohledně náboženství drtivá většina odpověděla, že se hlásí ke křesťanské církvi, viz tabulka č.3. Tyto data odpovídají skutečnosti, že v období Nového řádu bylo od praktikování konfucianismu odrazováno. Avšak dle získaných dat 3 respondenti se dnes stále, nebo opět hlásí ke konfucianismu. Dalším náboženstvím ztotožňovaným s čínskou komunitou je buddhismus, ke kterému se hlásilo 5 respondentů. Čtyři dotazovaní jsou islámského vyznání, 1 je v církvi Nazarénské⁶⁹ a 1 se hlásí k čínskému náboženství tridharma⁷⁰. Dva jedinci odpověděli, že jsou ateisté, i když v Indonésii je povinné být registrován v nějaké církvi.

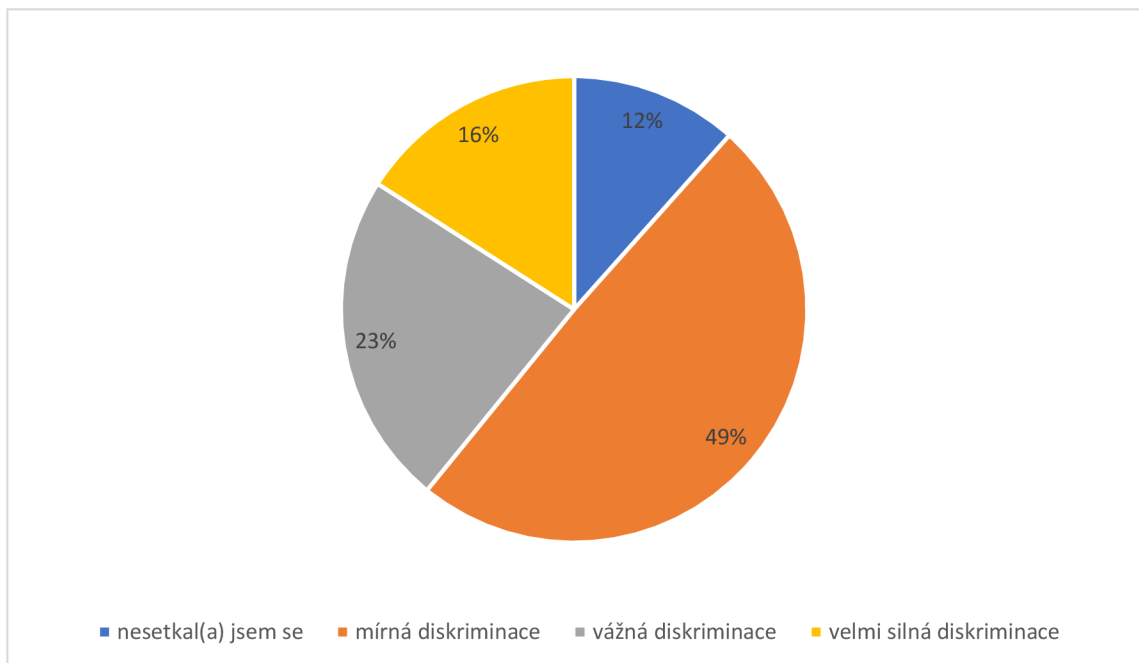
Co se týče otázky na profesi v období Nové řádu, část odpověděla, že byli studenti vysokých či středních škol a část byli zaměstnanci obchodů nebo služeb. Táto otázka měla sloužit k potvrzení, zda příslušníci čínské minority stereotypně pracovali ve finančním sektoru anebo byli podnikateli. I když většina odpověděla, že byli zaměstnanci různých podniků, značná část respondentů byli majitelé obchodů, bankéři apod.

⁶⁹ Církev Nazarénská je evangelická křesťanská denominace, která vznikla v Severní Americe Wesleyanskou církví. Je podobná metodismu nebo pentekostalismu.

⁷⁰ Tridharma (skt) – tradiční náboženství vzniklé v důsledku synkretismu taoismu, buddhismu a konfucianismu.

Graf 2: Míra diskriminace

Na otázku, zda se setkali s diskriminací v Novém řádu, 34 respondentů z 69 odpovědělo, že zažili pouze mírnou diskriminaci. Osm Číňanů dle jejich odpovědí nebyli diskriminováni, naopak až 11 respondentů zažili velmi vážnou diskriminaci a 16 byli vážně diskriminováni.

Další položená otázka se věnovala důvodům, které mohly zapříčinit diskriminaci, viz tabulka č. 4. Na tuto otázku odpovědělo 62 respondentů, kteří nejčastěji zvolili vzhled, respektive rysy tváře, který zmínila většina, a tj. 48 respondentů. Dalším motivem bylo jméno čínského původu, který označilo 24 respondentů. Kvůli

svému náboženství, konfucianismu, buddhismus, nebo křesťanství, bylo 36 dotazovaných oběťmi diskriminace. Nejpravděpodobnějším důvodem je nátlak islámu, který je většinovým náboženství v zemi, tudíž jiná vyznání mohou být utlačována. Až 19 lidí zmínilo, že příčinou utlačování bylo jejich čínské občanství. Kvůli užívání čínštiny na veřejnosti zažilo diskriminaci 14 respondentů a kvůli přízvuku buď v čínštině nebo regionálním jazyku 8 dotazovaných. Méně zmiňované kategorie jako profese nebo původ, vybralo 5 osob. Jeden respondent popsal, že nuceně obdržel SBKRI, tj. osvědčení o občanství v Indonésii, což byl občanský průkaz, sloužící k diskriminaci Číňanů, viz str. 30. Jeden jedinec zažil diskriminaci kvůli barvě jeho pleti.

Tabulka 4: Motivy diskriminace

Motivy diskriminace	Počet osob zmiňujících tyto motivy
Vzhled (rysy obličeje)	48
Náboženství	36
Jméno	24
Občanství (čínské)	19
Používání čínštiny	14
Přízvuk (např. v indonéštině)	8
Profese	5
Původ (nenávisť vůči jiné kultuře atd.)	5
Závidění majetku/chtíč po penězích	4
Barva kůže	1
Doklad o občanství Indonéské republiky (SBKRI) ⁷¹	1

Otázkou, proč si myslí, že jsou diskriminováni, jsem chtěl zjistit pohled samotných Číňanů na tento problém. Mezi nejčastěji zmiňované důvody patřily: Číňané byli považováni za imigranty/cizince, dále nízký intelekt diskriminujících, ignorance/xenofobie, závist/bohatství, diskriminační politika Nového řádu vůči čínské minoritě, dezinformace/brainwashing, vzhled, jiné náboženství nežli islám, špatná

⁷¹ Viz str. 29.

výchova/slepé následování náboženských a jiných vůdců. Někteří jedinci rovněž podotkli, že motivem utlačování byla údajná spjatost s komunisty či politika *divide et impera*⁷² zavedena Holanďany, kterou se řídil i Nový řád, což podotknul jeden z respondentů. Jiný respondent napsal, že *pribumi* si myslí, že Číňané nemají právo přispívat Indonésii a pomáhat v jejím rozvoji, jelikož nepatří mezi původní obyvatele. Další dotazovaný je názoru, že vláda nechtěla, aby občané Indonésie, de facto Číňané, nebyli příliš vyspělí.

Jeden respondent připisuje tento problém nedostatku tolerance ve společnosti. Dle některých dotazovaných Indonésané předpokládají, že Číňané chtějí ovládnout Indonésii, kvůli jejich úspěchům v ekonomickém sektoru. Jedna z odpovědí pojednávala o Číňanech (rovněž křesťanech) jako o koloniálním pozůstatku. Tento respondent považuje tyto dvě skupiny, jako součást Indonésie po staletí. Na to navázal, že je to v rozporu s Novým řádem, který byl toho názoru, že Číňané a křesťané jsou skupinou, se kterou má jednat jiným způsobem, než původní obyvatelé a muslimy. Dle mého názoru tou nejzajímavější odpovědí je tato: „Číňané jsou důvodem politické nestability, což souvisí s jejich (údajnou) spoluprací s PKI“. Tohle je možné vnímat jako narážku na vztah mezi komunismem a ateismem, který je v Indonésii velmi odsuzován.

Tabulka 5: Typy diskriminace, kterým čelili respondenti

Typy diskriminace	Počet osob zmiňujících tyto prvky
Násilí	19
Zničení majetku	11
Nezažili jiný typ diskriminace než právní	10
Rasistické urážky/pomluvy	6
Obtížný vstup na státní univerzity/potíže na univerzitě	5
Konfiskace majetku	5
Nesprávné zacházení nebo odmítání ve službách	3

⁷² Divide et impera (lat.) – rozděl a panuj.

Zneužívání/vydírání	3
Navyšování cen	1

Vláda Nového řádu nebyla jediným diskriminujícím aktérem v onom období. Taktéž *pribumi* společnost veřejně hlásala své negativní názory na tuto komunitu, ale na rozdíl od indonéských úřadů konala jinými způsoby. Součástí dotazníku byla otázka: „Byli jste poškozeni i jiným způsobem než diskriminačními zákony?“, na kterou odpovědělo 61 respondentů.

Nejčastěji zmiňované bylo fyzické násilí, které zažilo až 19 respondentů, viz tabulka č. 5. Jedna odpověď pojednávala o konkrétním nepříjemném zážitku, kdy daná osoba byla donucena opustit místo ve vozidle hromadné dopravy, když jí spálili tvář nedopalkem cigarety. Další respondent podotknul, že Číňané se častěji stávají oběťmi šikany než zbytek populace. Tohoto výzkumu se zúčastnilo 9 osob z Jakarty a až pět z nich bylo fyzicky ublíženo. Z města Surabaya pocházelo 19 respondentů, ale pouze 3 zažili nějakou formu fyzického napadení. V Semarangu na Střední Jávě 2 ze 3 respondentů se rovněž setkali s násilnými útoky. Jediný respondent z města Surakarta (jedno z tří dějišť květnových nepokojů v roce 1998) se taktéž setkal s tímto typem diskriminace.

Dalším typem diskriminace byla destrukce hmotného majetku, jíž zažilo 11 dotazovaných, viz tabulka č.5. I když v Jakartě bylo násilí velmi časté, obětí ničení jmění se stal pouze 1 respondent. V Surabaye je opětovně nižší počet případů, a to konkrétně 1. Ve městech Semarang, Surakarta, Pematang Siantar a Kupang těm lidem, kterým bylo fyzicky ublíženo, byl taktéž zničen majetek. Pět respondentů uvedlo, že jim byl taktéž zabaven majetek. Třetím nejčastěji uváděným projevem diskriminace bylo užívání rasistických nadávek, vysmívání se a pomlouvání. Jedním jmenovaným výrazem v dotazníku bylo pojmenování „Cina“,⁷³ které je v překladu obvyklé slovo, ale v kontextu čínsko-indonéských relací má negativní konotaci. Pět respondentů napsalo, že kvůli jejich etnicitě jim byl odepřen vstup na univerzitu, nebo v porovnání s *pribumi* Indonésany měli obtížnější přijímací řízení. Pokud uspěli, je možné, že rasistické prostředí na škole jim znepríjemnilo pobyt na akademické půdě. Mezi méně zmiňované formy diskriminace patří zneužívání či vydírání a taktéž odepírání využití služeb. Jeden

⁷³ Cina (ind.) – Čína nebo čínský.

respondent se setkal s navyšováním cen kvůli stereotypnímu vnímání Číňanů jako majetných. Deset dotazovaných ve výzkumu se setkalo pouze s právní diskriminací.

K lepšímu pochopení původu diskriminace etnických Číňanů jsem položil otázku, zda existují další motivy, které by mohly zintenzivnit diskriminaci. V tabulce č. 6 jsem uvedl vybrané odpovědi. Pouze 58 respondentů ze 69 odpovědělo na tuto otázku, 34 z nich souhlasí, že existují i další důvody, zbytek respondentů není téhož názoru. Nejčastěji zmiňovaným motivem byla závist (údajného) bohatství Číňanů, avšak dle názoru jednoho z respondentů je bezpečnější být majetný nežli chudý. Podle značné části dotazovaných je primárním důvodem utlačování čínské komunity rasová a náboženská politika státu. Jeden respondent je toho názoru, že míra diskriminace záleží na místě původu Číňanů, jinými slovy utlačování je nižší v rurálních oblastech nežli ve městě. Na venkově totiž můžou uniknout utlačování, pokud se dostatečně zasimilují s okolím. Výchova je dalším bodem, který mnoho respondentů považuje za důležitý faktor. Na základě dat z dotazníku jsem došel k závěru, že indoktrinace ze strany rodičů, náboženství a okolí mají negativní dopad na psychiku dětí. Lze tedy tvrdit, že víra je u tohoto problému klíčová. Islámský fanatismus dle respondentů jednoznačně nepříznivě přispívá k diskriminaci.

Tabulka 6: Důvody určující intenzitu diskriminace (vybrané odpovědi)

Vybrané odpovědi
K intenzivnější diskriminaci dochází na prvním místě kvůli etnickému původu, na druhém kvůli náboženství a na třetím kvůli sociálnímu postavení. K diskriminaci na základě sociálního statusu však dojde pouze v případě, kdy je jedinec bohatý.
Za vše může politika, která segregovala etnické, náboženské, rasové skupiny atd..
Vzdělávání a kázání komunitních vůdců, rodičů a v náboženství jsou jako doktríny ovlivňující intenzitu diskriminace.
Důvodem je úroveň blahobytu. Bohatší lidé budou více respektováni, naopak chudší lidé bývají více diskriminováni.
Čím blíže k městu a centru moci, tím větší je diskriminace. Čím dále, tím existuje více možností adaptace.
Čím více je náboženství fanatičtější, tím více je diskriminační.
Zřizování (neislámských) modliteben přispívá k větší diskriminaci.

Otázkou, kdy se respondenti v období Nového řádu cítili nejvíce diskriminováni, jsem chtěl zjistit, zda získaná data korespondují s obdobím největší diskriminace, jako např. vydávání omezujících zákonů nebo s květnovými nepokoji roku 1998. Avšak většina účastníků výzkumu se narodila v 70. letech, tudíž se jich 60. a 70. léta, kdy byly zavedeny ony zákony (viz str. 26-31), netýkají. Avšak drtivá většina zmínila 80. a 90. léta a nejčastěji jmenovaným rokem byl samozřejmě rok 1998, největší tragédie pro Číňany v novodobé historii. U starší generace, narozené cca v 60. letech, se odpovědi oproti mladším pokolením příliš nelišily. Pouze 3 respondenti zmínili 70. léta, a to konkrétně období let 1970-80, 1978-98 a 1975-98. Zbytek kupříkladu jmenoval roky: 1989, 1984, 1984-87 anebo 1994-98. Jeden respondent vymezil periodu mezi roky 1980-97 a nezahrnul rok květnových nepokojů. V nejstarší generaci narozené ve 40. až 50. letech pouze 3 odpověděli. Jeden z respondentů určil rok 1966 a další rok 1998. Poslední respondent zažil největší diskriminaci v letech 1966 až 1990, čili úplný počátek Nového řádu až téměř jeho zánik. druhý určil rok 1966 a třetí rok 1998.

Součástí dotazníku byla rovněž otázka, zda respondenty zasáhly květnové nepokoje a pokud ano, tak jakým způsobem. Drtivá většina byla nějakým způsobem ovlivněna. Z 64 odpovědí, až 44 respondentů bylo fyzicky nebo psychicky postihnuto, a 20 respondentů se vyhnulo této tragédii. Do tabulky č. 7 jsem uvedl vybrané odpovědi.

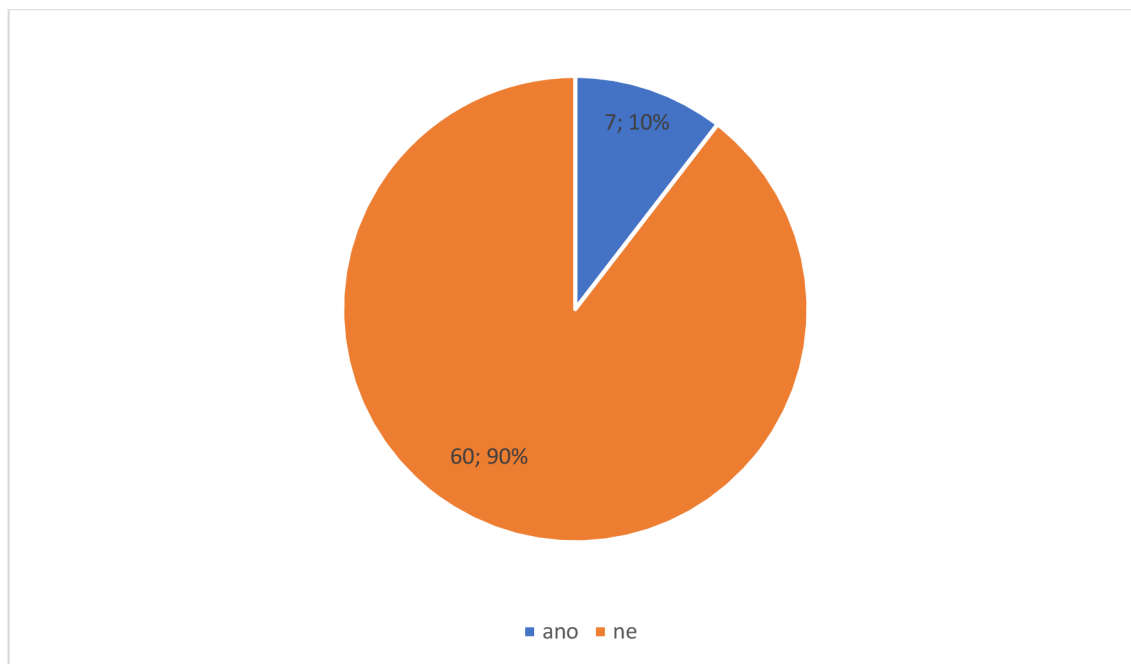
Pouze 15 lidí zažilo psychickou újmu, báli se vycházet do ulic i několik měsíců po incidentu. Květnové nepokoje byly (rovněž) obdobím plenění a ničení majetků čínské komunity a odpovědi na tyto otázky to potvrzují. Jejich rodinné majetky lehly popelem nebo byli okradeni. Šokující odpovědí byl popis smrtí Číňanů, kteří byli upálení zaživa. Odpovědi rovněž dosvědčují, že mnoho žen bylo znásilněno nebo sexuálně napadeno. Důležité je rovněž zmínit, že 3 respondenti uvedli, že květnové nepokoje, respektive násilí na Číňanech v Surabayi, neprobíhalo. Jeden z těchto respondentů taktéž potvrdil, že všeobecně se tato tragédie vyhnula Východní Jávě.

Tabulka 7: Vybrané odpovědi respondentů zasažených květnovými nepokoji

Vybrané odpovědi
Jenom trochu jsem byla ovlivněna, jelikož jsem žila v menším městě. Pokud si dobře pamatuji, s rodinou jsme se schovali na půdu domu. Mezitím dav na ulici hulákal

<p>a chtěl se vloupat a vyrabovat náš obchod. Naštěstí naše laskavá sousedka nám pomohla, aby lidé nevloupali do našeho podniku. Naše rodina byla velmi vyděšená. Později jsem slyšela, že mnoho čínských obchůdků a kostelů byly vypáleno, několik Číňanů zemřelo, jelikož byli upáleni zaživa. Díky Bohu, že je naše rodina v pořádku.</p>
<p>Ano, ovlivnily. Jsem zklamaný, že indonéská vláda nedokázala zajistit stabilitu. Dodnes není jasno, kdo jsou hlavní strůjci nepokojů, takže nikdo nebyl potrestán. Přestal jsem být nacionalistou a nechtěl jsem zpívat indonéskou státní hymnu „Indonesia Raya“ déle než 10 let.</p>
<p>Velmi mě ovlivnily. Jsem odhodlaný být pracovně úspěšnější, abych já a moji potomci mohli žít v zemi, která nás nediskriminuje.</p>
<p>Moje kancelář byla zasažena kameny.</p>
<p>Neovlivnily, nebyly žádné nepokoje na Východní Jávě, zejména v Surabaye.</p>
<p>Ano, prostřednictvím tohoto incidentu jsem si uvědomil svoji identitu a šel jsem s ostatními studenty a občany svrhnout Suhartův režim.</p>
<p>I když jsem nebyl fyzicky zasažen, trpěl jsem depresemi a velmi jsem se bál.</p>
<p>Moje auto bylo rozhoupáno davem lidí.</p>
<p>Rabování, ničení a znásilňování bylo velmi traumatické pro mou rodinu.</p>
<p>Neovlivnilo, i když jsem v té době bydlel v blízkosti centra nepokojů, u Univerzity Trisakti.</p>
<p>Pokaždé, když je někde nějaká demonstrace, mám strach.</p>
<p>Rozhodl jsem se přestěhovat do Evropy.</p>
<p>Neovlivnilo, jelikož nepocházím z bohaté rodiny.</p>

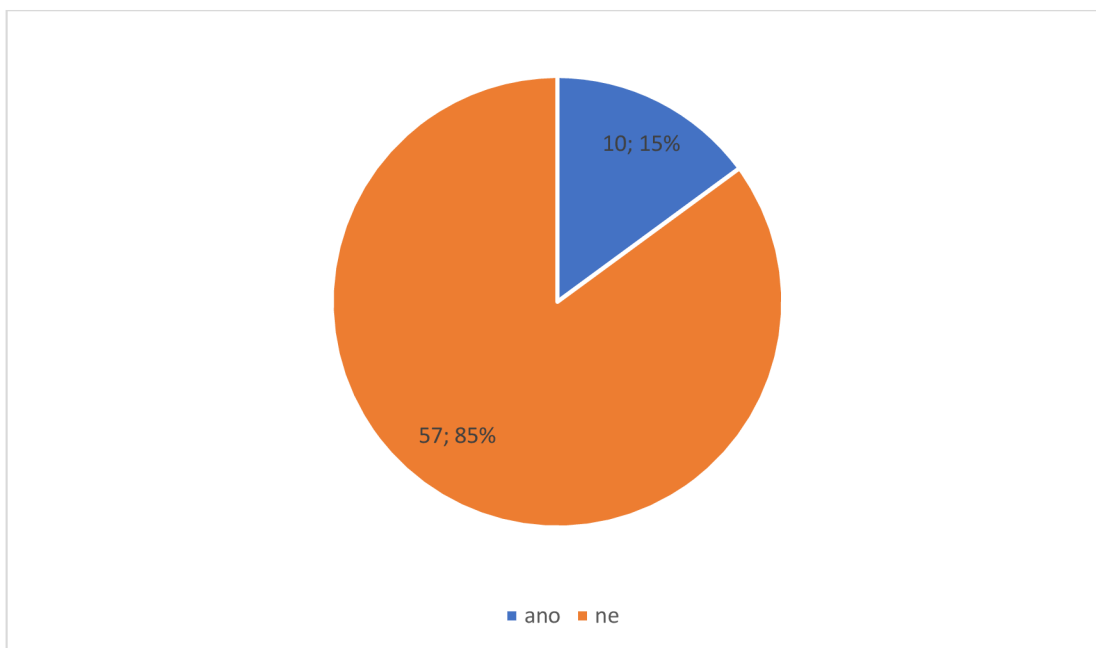
Graf 3: Povědomí respondentů o úmrtí blízkých z důvodu diskriminace

V dalším segmentu praktické části se snažím zkoumat různé formy agrese, které ale respondenti sami nezažili, avšak jsou jim známy případy ve své komunitě. Na otázku, zda znají někoho, kdo byl zavražděn, ze 70 respondentů na tuto otázku odpovědělo 67, z toho 7 dotazovaných odpovědělo „ano“, viz graf č 3. Toto číslo poukazuje na smutnou realitu statusu Číňanů v souostroví. Ostatní respondenti se s tímto druhem zločinu nesetkali.

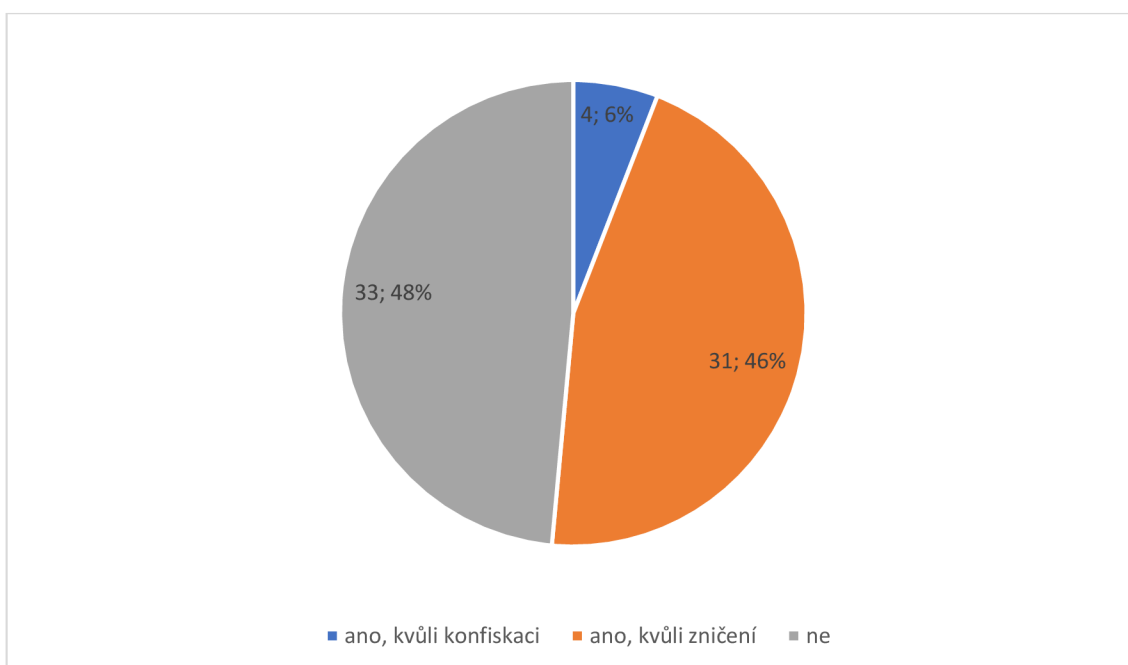

Graf 4: Povědomí respondentů o uvěznění blízkého z důvodu diskriminace

Druhou otázkou je, zda někdo z rodiny, kamarádů respondentů apod., byl zatčen kvůli diskriminace. Na tuto otázku rovněž odpovědělo 68 respondentů, z toho 10 odpovědělo, že znají dotyčnou osobu, viz graf č. 4.

Graf 5: Povědomí respondentů o zničení/konfiskaci majetku blízkých z důvodu diskriminace

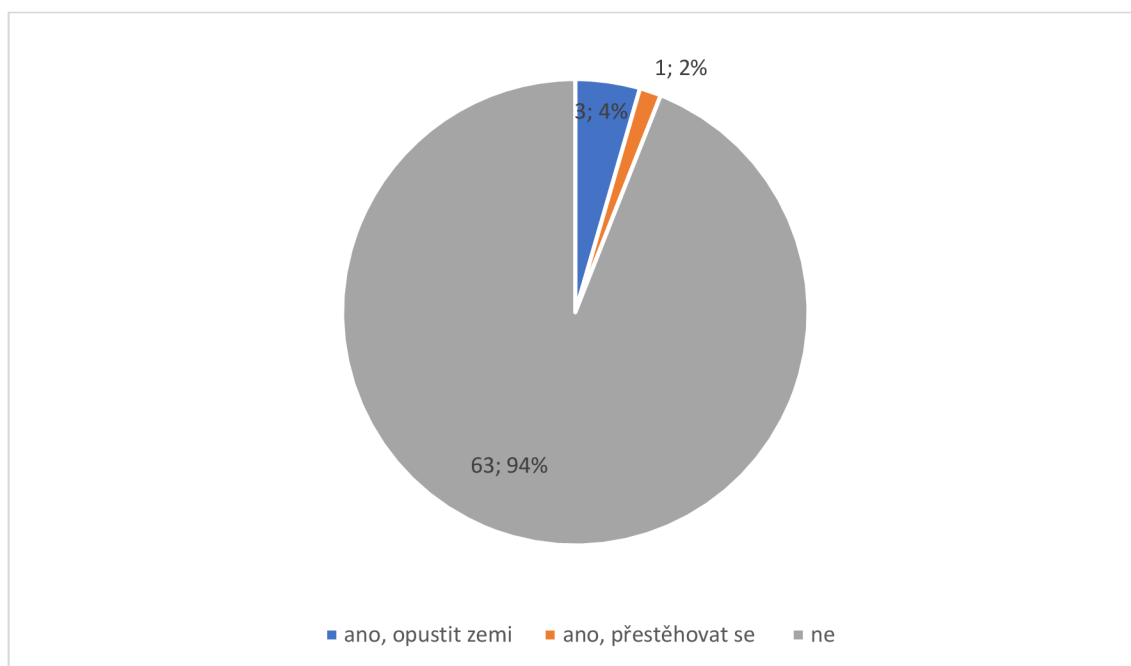
Nejvíce respondentů odpovědělo „ano“ na otázku, zda někdo z kruhu známých přišel o svůj majetek. Z 69 odpovědí 32 respondentů odpovědělo, že znají někoho, kdo přišel o svůj majetek kvůli jeho zničení a 4 kvůli konfiskaci. Dalších 33 respondentů se s tímto problémem neseťkalo, viz graf č. 5.

Poslední otázka v tomto segmentu je mířená na jiné typy poškození. Ptal jsem se, zda respondenti znají někoho, komu bylo ublíženo jiným způsobem než výše uvedeným. Tato otázka byla otevřená, ne všichni odpověděli a někteří jedinci napsali, že znají, a popsali, jakým způsobem byla daná osoba poškozena. V tabulce č. 8 jsem uvedl vybrané odpovědi.

Tabulka 8: Povědomí respondentů o ublížení blízkým jiným způsobem než uvedeným (vybrané odpovědi)

Vybrané odpovědi
Na dům ženy, kterou znám, zaútočila tlupa agresorů v období květnových nepokojů. Kvůli tomuto nepříjemnému zážitku snadno propadne panice. Několik mých kamarádů bylo dokonce sexuálně napadeno, někteří byli i znásilněni.
Můj známý zažil pronásledování lidskoprávními organizacemi, které bojovaly proti Novému řádu. Oni více pronásledovali než vojáci.
Konfuciánům, kteří se snažili o uzavření sňatku v Surabayi, nebyl vydán oddací list.
Někteří moji kamarádi, které poznám ze sociálních sítí, byli znásilněni a jejich obchody byly vyrabovány.
Dvěma mým kamarádům ze školy byl vyrabován dům i obchod. Zůstalo jim pouze oblečení, které ten den měli na sobě.
Obtíže při získávání dokladů o občanství.
Jejich obchod jim byl násilím zabrán a všechno zboží bylo zabaveno a prodáno.
Moji známí byli oběťmi zhářství.

Graf 6: Podíl respondentů, kteří se museli přestěhovat nebo opustit zemi z důvodu diskriminace

V předposledním úseku praktické části jsem se snažil získat data o diskriminaci skrze konkrétní případy, které mohly ovlivnit život této komunity v Indonésii. První otázkou je, zda se museli přemístit na jiné místo, kvůli vysoké míře utlačování. Drtivá většina z 67 respondentů, konkrétně 63, kteří na tuto otázku odpověděli, nepocítila nutkání se přestěhovat, viz graf č. 6. Pouze 3 respondenti zažili příliš silnou diskriminaci, že se rozhodli opustit zemi. Jeden jedinec se kvůli diskriminaci přestěhoval v rámci Indonésie.

Druhá otázka se zabývala, zda se Číňané nějakým způsobem vyhnuli diskriminaci. Drtivá většina bohužel neunikla, ale někteří jednotlivci se tomu vyvarovali. V tabulce č. 9 jsou odpovědi respondentů, kteří přinejmenším částečně nezažili diskriminaci.

Tabulka 9: Způsoby respondentů vyhnutí se diskriminace (vybrané odpovědi)

Odpovědi respondentů, kteří unikli diskriminaci.
Nejběžnější způsob je změnit svoje jméno na více indonéské. (2 respondenti)
Otec se oženil s Javánkou. Důležité je si změnit svoje jméno, kupříkladu moje příjmení Zhu [Chu] bylo změněno na Djojonegoro. Taktéž je možné užívat křestní jméno, abyste splynuli s křesťanskou komunitou.

Pouze v případě, když někoho podplatíme.
Snažím se vyhnout diskriminaci tím dobrými skutky.
Vstup do politiky.
Rodiče měli kontakty na vojenském úřadě. Teta pracovala u policie. (2 podobné odpovědi)
Vyhnul jsem se tím, že jsem se vzdal. (2 respondenti)
Modlila jsem se.
Byl jsem adoptován <i>pribumi</i> občany.
Utekl jsem před diskriminací do zahraničí.
Důležité je vyvarovat se všeho politického. (2 respondenti)
Žil jsem v smíšené (čínsko- <i>pribumi</i>) oblasti.

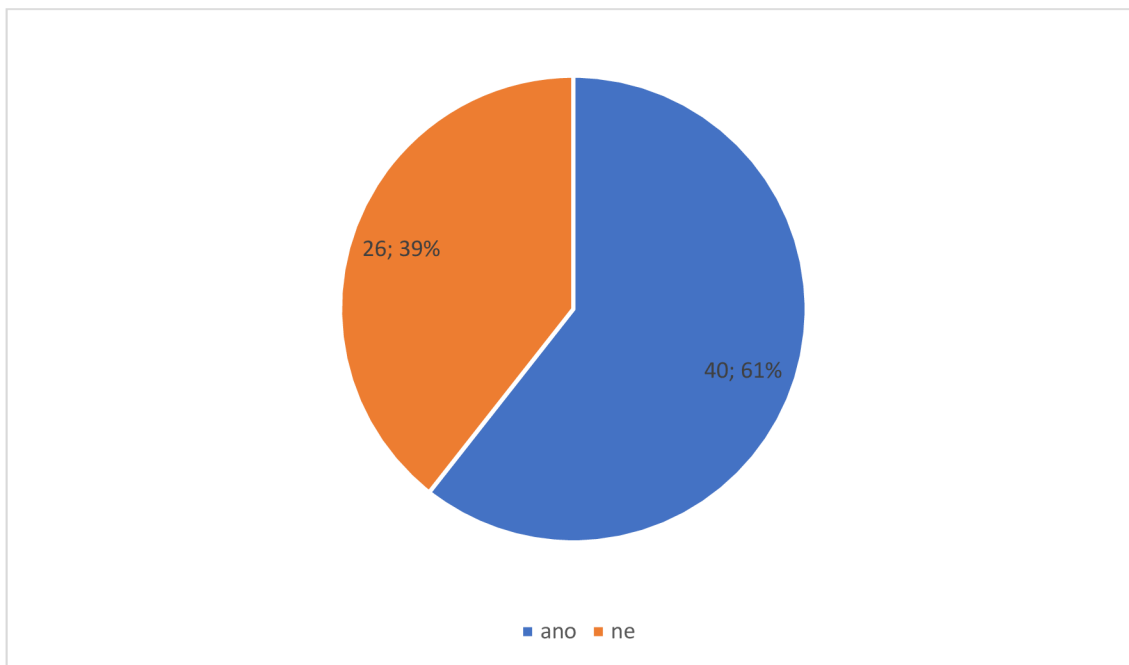
Některé způsoby, jak se vyvarovat diskriminaci, už byly v této práci zmíněny, jako např. změna jména nebo zkratka podrobení se vládním nařízením. Avšak mnoho respondentů popsalo neobvyklé způsoby, jak uniknout diskriminaci. Jeden možný postup je vstup do smíšeného manželství, kdy jeden z páru pochází z *pribumi* skupiny a zároveň může přijmout příjmení partnera anebo, jak to bylo v případě jednoho jedince, možnost adopce nečínským párem. Další možná forma vyhnutí se diskriminace u jednoho respondenta je podplácení pracovníků ve veřejných či státních službách. Dva respondenti se vyvarovali diskriminaci díky konexím v armádních a policejních sférách. Jedna respondenta je toho názoru, že její víra v Boha ji ochránila před utlačováním.

Údajné stranění Číňanů v exkluzivních sousedstvích, viz str. 31, nekoresponduje s odpověďmi na tuto otázku. Mnoho Číňanů bylo ve smíšených manželstvích, jiní zase spolupracovali s různými úřady, snažili se dostat do politiky nebo žili v oblastech, kde je Číňané byli minoritní skupinou tak taktéž je v rozporu s domnělou snahou se separovat od *pribumi* populace.

V této kapitole je rovněž důležité zmínit, proč se například někteří nedokázali vyvarovat s diskriminací. Jeden respondent napsal: „Tím, že se snažíme změnit pravidla a zákony prostřednictvím soudních žalob, čelíme diskriminaci ze strany státu.“ Tato odpověď poukazuje na to, že jejich boj s vyšší mocí, je marný. Mnoho odpovědí v dotazníku taktéž denuncovalo vládu Nového řádu kvůli krutým praktikám páchaných

na bohatších Číňanech. Avšak jedna z odpovědí je v rozporu s tímto tvrzením, jelikož rodina jednoho z respondentů neunikla diskriminaci i přes její chudý původ.

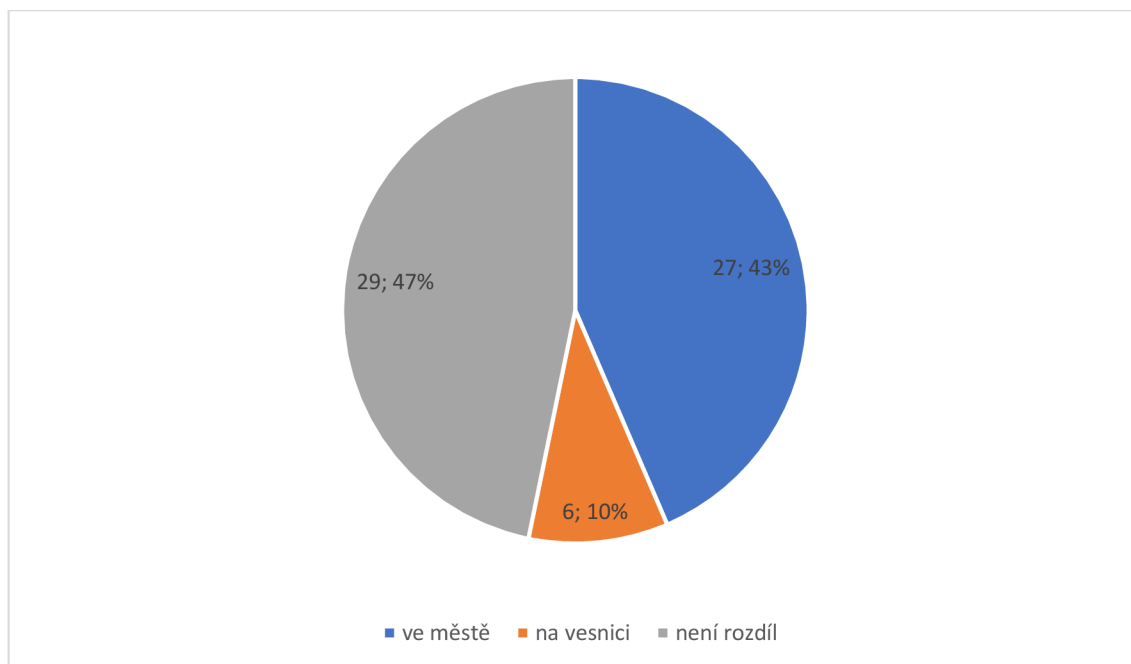
Graf 7: Podíl respondentů, kteří změnili svoje jméno

Další otázka se věnovala problému změny jména, která v té době sice nebyla povinná, ale nátlak se strany vlády a společnosti donutil mnoho Číňanů se podrobit. Z 66 odpovědí drtivá většina, a to konkrétně 40 respondentů, přiznalo, že zvolili tuto cestu, aby se částečně vyhnuli diskriminaci, viz graf č. 7.

Až 9 respondentů z 19, kteří pocházeli ze Surabaye, si nezměnilo své jméno. V porovnání s Jakartou, kde pouze 2 z 9 respondentů tento krok nepodnikli, je toto číslo velmi vysoké. Všeobecně respondenti z provincie Východní Jáva se spíše k této volbě nepřikláněli. Naopak Číňané pocházející ze Sumatry a Kalimantanu svá jména změnila, pouze jeden respondent z Kalimantanu a 2 respondenti ze Sumatry tuto možnost nevyužili.

Graf 8: Rozdíl v úrovni diskriminace na vesnici a ve městě

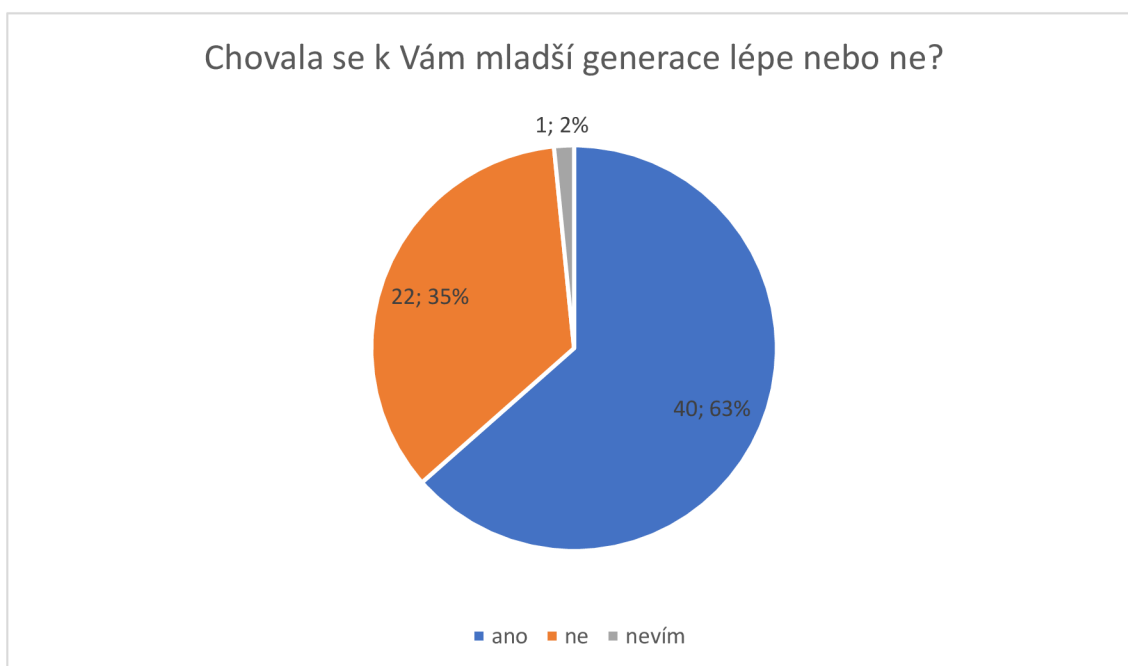

Co se týče otázky, zda je diskriminace silnější na vesnici, nebo ve městě, ze 62 odpovědí 27 respondentů si myslí, že k většímu utlačování dochází ve městě a pouze 6 respondentů má za to, že v rurálních oblastech je situace horší, viz graf č. 8. Avšak nejvíce respondentů, tj. 29, se domnívá, že pokud jde o míru diskriminace, neexistuje rozdíl mezi vesnicí a městem.

V odpovědích na otázku, zda se liší úroveň diskriminace podle věku diskriminujícího, nejvíce respondentů zmínilo, že každá věková kategorie diskriminuje stejně, jelikož už od malička *pribumi* rodiče předávají své názory o čínské komunitě svým potomkům. Avšak objevovaly se i odpovědi, kdy respondenti rozlišovali míru diskriminace podle stáří toho, kdo diskriminuje. V tabulce č. 10 jsou vybrané odpovědi. Mnoho z nich se opakuje nebo podobá, tudíž je použita pouze jedna odpověď.

Několik respondentů si myslí, že mladší generace je vždycky otevřenější vůči jiným rasám a etnickým skupinám, tudíž méně diskriminuje. Podle některých odpovědí právě starší občané jsou ti, kteří častěji diskriminují, ovšem jeden dotazovaný je toho názoru, že adolescenti a dospělí jsou více rasističtí nežli nejstarší pokolení. Jeden respondent popsal, že dospělí jsou agresivnější, protože se cítí být silnější, avšak jiný respondent se domnívá, že senioři raději napadají Čňany verbálně, ale ne fyzicky. Nicméně několik odpovědí je v rozporu s těmito úvahami, jelikož jeden respondent zmínil, že děti ještě příliš nechápu, co je to tolerance a mají větší tendenci šikanovat.

Graf 9: Pohled mladší generace na čínské spoluobyvatele

Na tuto otázku, kterou zodpovědělo 64 respondentů, navazuje otázka, zda se mladší generace chovala lépe k čínské minoritě. V předposledním grafu č. 9 můžeme vidět, že 40 respondentů je názoru, že mladiství se chovají vůči Číňanům daleko lépe. Tato data potvrzují domněnky v předešlém odstavci, že mladí tolik nediskriminují tuto komunitu. Avšak s tímto tvrzením se neshoduje dalších 22 Číňanů a jeden respondent si není jistý.

Tabulka 10: Vnímání rozdílů v diskriminaci podle věku diskriminujícího (vybrané odpovědi respondentů)

Vybrané odpovědi
Rodiče svoje diskriminační myšlenky vštěpují svým dětem. Od dětství jim vnucují, že Číňané jsou „jiní“.
Po roce 1998 se situace začala zlepšovat. Mladí lidé spíše nepohlížejí na etnické rozdíly jako překážky k socializaci. Avšak mezi staršími nenávist přetrvává.
Ano, liší. Mladší generace se tolik nebojí si z někoho dělat srandu. Starší jsou málokdy ti, kteří si nás stále dobírají.
Starší lidé více diskriminují, jelikož mají pocit, že mají větší moc.
Starší lidé spíše diskriminují verbálně a ne fyzicky.
Teenageři a dospělí jsou rasisté. Starší lidé ne tolik.

Je to možné. Nezažil jsem diskriminaci na základě rasy.
Děti příliš nechápou, co je to tolerance.
Mladí lidé více diskriminují, kvůli propagandě Nového řádu.
Mladší generace je více otevřená.
Ne vždycky. Záleží na jejich motivu.

Graf 10: Pohled respondentů na diskriminaci po roce 1998

Poslední otázkou v dotazníku jsem chtěl zjistit, zda se čínská komunita v Indonésii stále cítí diskriminována. Pokud respondenti odpověděli ano, požádal jsem je, aby napsali, jakým způsobem.

Na tento dotaz odpovědělo 60 respondentů. Bohužel drtivá většina, tj. 54 respondentů, stále v nějaké formě zažívá diskriminaci, viz graf. č. 10. I když dnes neexistuje právní diskriminace, nejčastěji zmiňovanými formami agrese bylo užívání rasistických urážek, omezování ve službách a diskriminace v náboženské sféře. Mnoha čínským podnikatelům jsou stále účtovány vysoké poplatky nebo čelí vydírání. Co se týče náboženství, křesťané čínského původu jsou rovněž diskriminováni, jelikož občas je jim zakázáno stavět nové kostely. Jeden respondent zmínil, že někteří fanatictí muslimové nesnášejí křesťany a požadují zrušení křesťanských svátků.

Avšak z těchto 54 respondentů 7 pociťuje mnohem menší diskriminaci a pouze 5 respondentů ji už nezažívá. Jeden z těchto pěti dotazovaných nezažívá diskriminaci, poněvadž se rozhodl v 60. letech emigrovat ze země.

Graf 11: Typy diskriminace Číňanů po roce 1998

Vybrané odpovědi
Diskriminace existuje i dodnes, avšak máme tendenci se vyhýbat problémům nebo se vzdávat, abychom se jí vyvarovali.
Žijí v Yogyakartě. Zde mají etničtí Číňané zakázáno vlastnit pozemky.
Existuje stále ve formě sociálních a politických vztahů, ale po tom, co zesnulý bývalý prezident Gus Dur zrušil diskriminační zákony, diskriminace v Indonésii poklesla.
Potíže se stavbou kostelů, potíže s žádostí o povolení podnikání, protože se po nás vždy žádají vysoké částky peněz.
Vyšší ceny zboží.
Kupříkladu když dojde k automobilové havárii, Číňan je vždycky vinen.
Je stále obtížné studovat na špičkových univerzitách anebo stát se státním zaměstnancem. Podnikatelé mají vyšší daně, poplatky a jsou vydírání.
Spíše pouze ve formě verbální diskriminace. Často děti na ulici na nás řvou „Cina“.
Nejzřetelnější příklad je v politice, jelikož je vzácné vidět osoby čínského původu zastávat vysoké funkce v indonéské vládě.
Jde spíše o diskriminaci kvůli náboženství. Někdy ale není jasné, zdá se to kvůli etnické příslušnosti.
Někteří prodávají nebo pronajímají své byty a domy pouze etnickým Indonésanům.

6. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo popsat diskriminaci etnických Číňanů v období Nového řádu v Indonéské republice. Záměrem rovněž bylo získat chybějící informace k tomuto problému v čínsko-indonéská komunitě, jakým konkrétním způsobem jim bylo ublíženo, kdy zažívali největší diskriminaci a jak oni sami přistupují k této záležitosti.

V teoretické části je zahrnuta kapitola, která vysvětluje, co je to vlastně diskriminace. V dalších segmentech práce je popsána stručná historie Číňanů v souostroví včetně migrace, usazování a života v koloniální Indonésii.

V následujících kapitolách je krátký popis Nového řádu a úřadování prezidenta Suharta. Práce se rovněž věnuje deskripci statusu Číňanů před a v období Nového řádu. Taktéž rozebírá asimilační program vlády a jejich diskriminační praktiky, které velmi ovlivnily život čínských Indonésanů v zemi. Poslední kapitola v teoretické části je věnována květnovým nepokojům v roce 1998, které představovaly pro Číňany největší tragédii v celé historii tohoto etnika a zároveň objasňuje dopad ekonomické krize na indonéskou politiku či úpadek Nového řádu.

Praktická část se věnuje kvantitativnímu výzkumu, kterému k získání dat posloužil dotazník, jenž jsem sdílel mezi etnické Číňany, s nimiž jsem přišel do kontaktu při mém pobytu v Indonésii. Dále jsem využil facebookové skupiny sdružující tuto komunitu v Indonésii, abych získal data z co nejvíce různorodého prostředí.

Ze získaných poznatků vyplývá, že většina dotazovaných pocházela z Jávy, kde respondenti měli původ ve všech provinciích. Dále respondenti žili na Sumatře, Kalimantanu a z provincie Západní Nusa Tenggara. Nejčastější věk dotazovaných spadl do kategorie 41-50 a většina byla mužského pohlaví. Nejvíce zmiňované náboženství bylo křesťanství, dále pak buddhismus a islám.

Co se týče míry diskriminace přibližně polovina respondentů zažívala pouze mírnou a téměř čtvrtina se setkala s vážnou diskriminací. Nejčastěji zmiňovaným důvodem byla jejich vzhled, tím jsou především myšlené typické oči⁷⁴ a světlejší kůže než původní Indonésané. Dále byli utlačováni převážně kvůli jmen anebo náboženství, která tato komunita nejčastěji vyznává, tj. hlavně křesťanství, dále buddhismus a konfucianismus.

Vláda prosazovala asimilační, respektive diskriminační praktiky, avšak dalším

---

⁷⁴ Tím je myšlen charakteristický kožní záhyb horního víčka, tzv. epikantus.

agresorem byla indonéská *pribumi* společnost. Nejobvyklejší formou útoků na Číňany bylo fyzické násilí a destrukce jejich majetků. Nejčastějšími oběťmi byli Číňané z Jakarty, nejméně tímto způsobem byli postihnuti Číňané ze Surabaye. Dále mnoho respondentů bylo diskriminováno verbálně (rasistické urážky a pomluvy) anebo zažívali potíže ve veřejných službách či budovách.

Mnoho dotazovaných je toho názoru, že jsou utlačováni kvůli závistí finančních úspěchů. Tento stereotyp stále převládá, i když ne všichni pochází z bohatých rodin. Mezi další zmiňované patří politika a náboženská scéna, jelikož vláda hrála klíčovou roli v diskriminaci, kdy indoktrinovala svými předpojatými názory indonéskou společnost. Občané Indonésie jsou převážně vyznavači islámu a křesťanství, se kterým jsou spjatí Číňané, je konzervativními muslimy často brán jako import, který nenáleží do země.

Největší rasové utlačování podle respondentů bylo ke konci Nového řádu, tj. v 80. až v 90. letech. Avšak starší generace zmínila, že na začátku úřadování Suharta pocítovali největší diskriminaci, jelikož to bylo obdobím prosazování asimilačním a omezujících zákonů. Nicméně nejčastěji uváděným rokem byl 1998, tj. čas květnových nepokojů. Drtivá většina dotazovaných byla nějakým způsobem zasažena touto tragédií, a to převážně fyzicky. Mnoho z nich přišlo o majetek, desítky až stovky křesťanských budov byly zapáleny. Pokud nebyli hmotně postihnuti, čelili psychické újmě, která mnohým způsobovala potíže i několik let poté. Avšak z dotazníků vyplývá, že provincie Východní Jáva nebyla příliš zasažena nepokoji.

Součástí dotazníku rovněž byly otázky zaměřené na nepřímé zkušenosti respondentů s různými typy diskriminace. Až 7 respondentů znalo osoby, které byly oběťmi vražd. Toto vysoké číslo poukazuje na krutou realitu Číňanů v Indonésii. Mnoho lidí zná jedince, kteří kvůli nenávisti byli zatčeni a více než polovina zná někoho, kdo přišel o svůj majetek. Z odpovědí v dotazníku rovněž vyplývá, že mnoho žen bylo znásilněno nebo sexuálně napadeno. Ze získaných dat vyplývá, že situace Číňanů v této zemi byla vskutku žalostná. Avšak je důležité zmínit, že i přes tyto okolnosti, drtivá většina Číňanů nepocítovala nutkání opustit zemi nebo se přestěhovat na jiné místo.

Je rovněž důležité zjistit, jak se Číňané snaží obejít nebo vyvarovat diskriminaci. Tento problém je rovněž probírán v dotazníku. Bohužel mnoho Číňanů cítilo, že jediným možným východiskem bylo se vzdát se autoritě. Pokud tuto cestu nezvolili,

mnoho z respondentů zmínilo, že se kupříkladu vyhnuli diskriminaci díky spolupráci s důstojníky ve vyšších sférách, jako např. policie nebo armáda. Jiní se zase vstupovali do politiky, někteří zase se chtěli vyvarovat všemu souvisejícími s touto oblastí. Další se snažili adaptovat a asimilovat s prostředím. Mnoho lidí taktéž změnilo své jméno, jak tomu napovídá 61% respondentů, kteří tento krok podstoupili.

Výzkum se taktéž zaměřil i na několik faktorů, které by mohly ovlivnit diskriminaci. Až 44 % respondentů si myslí, že je menší diskriminace v rurálních oblastech, avšak skoro druhá polovina je téhož názoru, že jak na vesnici, tak i ve městě je diskriminace stejná. Avšak otázka, zda nějaká konkrétní věková kategorie diskriminuje více nežli ta jiná, vytváří rozpor mezi odpověďmi. Část předpokládá, že mladší jsou tolerantnější nežli starší generace, ale někteří podotkli, že už od dětství jsou potomci *pribumi* Indonésanů vychovávaní až nenávidět toto etnikum.

Na otázku, zda se pokolení adolescentů či raných dospělých chovalo k respondentů lépe, 63 % dotazovaných toto potvrdilo. Avšak někteří mají za to, že neexistuje rozdíl ve věku diskriminujících, všichni se chovají stejně, jiní zase jsou názoru, že nejstarší generace raději urážela slovně a mladší zase zvolili násilí. Odpovědi jsou tedy nejednotné a téměř každý z dotazovaných je jiného názoru.

Z odpovědi na otázku, zda Číňané stále pocítují diskriminaci, jsme zjistili, že až 92 % respondentů zažívá utlačování aspoň v nějaké formě, avšak část si myslí, že se situace mnohem zlepšila. Dnes už sice neexistují diskriminační zákony, avšak diskriminace se může vyskytovat v různých prostředích, jako např. ve službách či politických a náboženských sférách. Mnoho respondentů cítí, že jsou využíváni a jejich hlasy nejsou vyslyšeny. Doufejme, že se postavení této komunity s do budoucnalepší a nastane sociální rovnost mezi všemi etniky žijícími v Indonéské republice.

7. Résumé

This bachelor thesis deals with discrimination of Chinese Indonesians during the period of Suharto's rule. The first theoretical part describes the New Order's regime and its discriminatory practices against the ethnic group. Futhermore, the paper presents anti-Chinese views of the Indonesian majority population in that period and tries to analyze the historical and cultural context that may be the cause of the oppresion of the ethnic Chinese.

Bibliografie

1. **Chong, Wu-Ling. 2014.** *Democratization and Ethnic Minorities: Chinese Indonesians in Post-Suharto Indonesia*. Singapur : National University of Singapore, 2014. stránky 11, 32, 49, Disertační práce. 978-988-8455-50-8
2. —. **2016.** Rethinking the Position of Chinese Indonesians. *Sejarah*. 2, prosinec 2016, Sv. 25, str. 100. 1985-0611
3. **Cribb, Robert a Coppel, Charles A. 2009.** A genocide that never was: explaining the myth of anti-Chinese massacres in Indonesia, 1965–66. *Journal of Genocide Research*. prosinec 2009, Sv. 11, 4, stránky 448-450, 456-457, 460. 14623528
4. **Panggabean , Samsu Rizal a Smith , Benjamin. 2011.** Explaining Anti-Chinese Riots in Late 20th Century Indonesia. *World Development*. únor 2011, Sv. 39, 2, stránky 234-240. 0305-750X/\$
5. **Aizawa, Nobuhiro. 2011.** Assimilation, Differentiation, and Depoliticization: Chinese Indonesians and the Ministry of Home Affairs in Suharto's Indonesia. [autor knihy] Marleen Dieleman, Juliette Koning a Peter Post. *Chinese Indonesians and regime change: Alternative perspectives*. 2011, str. 60. 1876-3847
6. **Amnesty.** <https://www.amnesty.cz>. [Online] [Citace: 13. květen 2022.] <https://www.amnesty.cz/diskriminace>.
7. **Amnesty International.** <https://www.amnesty.org/>. [Online] <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/discrimination/>.
8. **Aspinall, Edward a Fealy, Greg. 2010.** Introduction: Soeharto's New Order and its Legacy. *Soeharto's New Order and Its Legacy: Essays in honour of Harold Crouch*. místo neznámé : ANU Press, 2010, stránky 4-5. 978-1-921666-47-6
9. **Dawis, Aimee. 2009.** *The Chinese of Indonesia and Their Search for Identity: The Relationship Between Collective Memory and the Media*. Amherst : Cambria Press, 2009. stránky 76-77. 978-1-60497-606-9.
10. **Elson, Robert Edward. 2001.** *Suharto: A Political Biography*. místo neznámé : Cambridge University Press, 2001. stránky 1, 161-162. 0-521-77326-1.
11. **Ghoshal, Baladas. 1979.** Indonesia's New Order under Suharto. *India Quarterly*. říjen-listopad 1979, Sv. 35, 4, stránky 434, 437. 09749284
12. **Gunn, Geoffrey C. 1979.** Ideology and the Concept of Government in the Indonesian New Order. *Asian Survey*. srpen 1979, Sv. 9, 8, str. 752. 00044687
13. **Heriyanto Yang. 2005.** The history and legal position of Confucianism in postindependence Indonesia. *Marburg Journal of Religion*. srpen 2005, Sv. 10, 1, stránky 2-3. 1612-2941
14. **Lexico.** Lexico. *lexico.com*. [Online] [Citace: 1. leden 2022.] <https://www.lexico.com/definition/ethnonationalism>.

15. **Mackie, Jamie. 1996.** Introduction. [autor knihy] Anthony Reid. *Sojourners and Settlers: Histories of Southeast Asia and the Chinese*. Honolulu : University of Hawai'i Press, 1996, str. 19. 0824824466
16. **Melvin, Jess. 2013.** Why Not Genocide? Anti-Chinese Violence in Aceh, 1965–1966. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*. březen 2013, Sv. 32, 3, stránky 67, 87. 1868-4882
17. **Najjarine, Karim. 2004.** Australian Perceptions of PKI Involvement in the 1965 Attempted Coup in Indonesia. *AQ: Australian Quarterly*. září-říjen 2004, Sv. 76, 5, stránky 26-27. 14433605
18. **Nolzen, Armin. 2007.** The Nazi Party and its Violence Against the Jews, 1933-1939: Violence as a Historiographical Concept 1. [autor knihy] Harald Kleinschmidt. *Nazi Germany*. 2007. 9781315248271
19. **Oxford University Press. 2022.** www.oxfordlearnersdictionaries.com. *Oxford Learner's Dictionaries*. [Online] 14. leden 2022. [Citace: 1. únor 2022.] https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/rent-seeking_1.
20. **Purdey, Jemma. 2005.** Anti-Chinese Violence and Transtitions in Indonesia: June 1998-October 1999. [autor knihy] Tim Lindsey a Helen Pausacker. *Chinese Indonesians: Remembering, Distorting, Forgetting*. místo neznámé : Institute of Southeast Asian Studies, 2005, 1, str. 15. 981-230-303-0
21. —. **2006.** *Anti-Chinese Violence in Indonesia, 1996-1999*. Singapur : Singapore University Press, 2006. stránky 7, 34, 38-39, 52, 54-55, 62, 65-66, 80, 105, 115-117, Disertační práce. 0-8248-3057-1.
22. **Reid, Anthony. 1995.** Southeast Asia in the Age of Commerce 1450-1680. Volume 2, Expansion and Crisis. *The American Historical Review*. únor 1995, Sv. 100, 1, stránky 217-218. Posudek Edwina J. Van Kley. 00028762
23. **Romaniuk, Scott N. a Grice, Francis. 2017.** *The Future of US Warfare*. 2017. stránky 139-140. 978-1-4724-8404-8.
24. **Roosa, John. 2008.** Suharto (June 8, 1921–January 27, 2008). *Indonesia*. duben 2008, 85, stránky 137-142. 00197289
25. **Sidel, James T. 2006.** Riots, Pogroms, Jihad: Religious Violence in Indonesia. *Indonesia*. 2006, str. 19. Recenze Jamese T. Siegela. 00197289
26. **Siem, Tjong Han. 2017.** Chinese correspondence in Dutch East Indies (1865-1949). *Wacana: Journal of the Humanities of Indonesia*. 2017, Sv. 18, 2, stránky 346, 348. 2407-6899
27. **Smith, Benjamin. 2003.** "If I Do These Things, They Will Throw Me Out": Economic Reform and the Collapse of Indonesia's New Order. *Journal of International Affairs*. 2003, Sv. 57, 1, stránky 113, 118-119. 0022197X
28. **Soesastro, Hadi. 2008.** Developmental Success? Economic Transformations in Indonesia. [autor knihy] Ann Marie Murphy a Bridget Welsh. *Legacy of Engagement in Southeast Asia*. Singapur : ISEAS Publications, 2008, str. 154. 978-981-230-772-9

29. **Somers Heidhues, Mary F. 1972.** Dutch Colonial and Indonesian Nationalist Policies Toward the Chinese Minority in Indonesia. *Verfassung Und Recht in Übersee / Law and Politics in Africa, Asia and Latin America*. 1972, Sv. 5, 3, stránky 251-255, 258-260. 05067286
30. —. **2017.** Studying the Chinese in Indonesia: A Long Half-Century. *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia*. listopad 2017, stránky 604, 608-609. 02179520
31. **Storey, Ian James. 2000.** Indonesia's China Policy in the New Order and Beyond: Problems and Prospects. *Contemporary Southeast Asia*. duben 2000, Sv. 22, 1, stránky 153-154. 0129797X
32. **Suryadinata, Leo. 1993.** *Chinese Adaptation and Diversity: Essays on Society and Literature in Indonesia, Singapur and Malysia*. Singapur : NUS Press, 1993. stránky 87-97. 9971-69-186-8.
33. —. **2001.** CHINESE POLITICS IN POST-SUHARTO'S INDONESIA. Beyond the Ethnic Approach? *Asian Survey*. květen/červen 2001, Sv. 41, 3, str. 505. 00044687
34. —. **1976.** Indonesian Policies toward the Chinese Minority under the New Order. *Asian Survey*. srpen 1976, stránky 772, 774, 777-778, 780, 787. 00044687
35. **Tan, Mély G. 2004.** Ethnic Chinese in Indonesia. [autor knihy] Melvin Ember, Carol R. Ember a Ian Skoggard. *Encyclopedia of diasporas : immigrant and refugee cultures around the world*. Boston : Springer, 2004, stránky 796-797. 0-306-48321-1
36. —. **1991.** The Social and Cultural Dimensions of the Role of Ethnic Chinese in Indonesian Society. *Indonesia*. 1991, stránky 114, 116-118, 122-123. speciální edice: The Role of the Indonesian Chinese in Shaping Modern Indonesian Life. 00197289
37. *The May 1998 riots and the emergence of Chinese Indonesians: Social movements in the post-Soeharto era.* **Herlijanto, Johannes. 2004.** Taipei, Taiwan : autor neznámý, 2004. 18th Conference of International Association of Historians of Asia (IAHA). str. 69. https://www.rchss.sinica.edu.tw/capas/publication/newsletter/N27/2702_02.pdf
38. **Unger, Leonard. 1944.** The Chinese in Southeast Asia. *Geographical Review*. duben 1944, str. 202. 00167428
39. **Vickers , Adriana a McGregor, Katharine E. 2005.** Public Debates About History. *History Australia*. 2005, Sv. 2, 2, str. 44. 1833-4881
40. **Ward, Ken. 2010.** Soeharto's Javanese Pancasila. [autor knihy] Edward Aspinall a Greg Fealy. *Soeharto's New Order and Its Legacy: Essays in honour of Harold Crouch*. místo neznámé : ANU Press, 2010, stránky 27-28. 978-1-921666-47-6
41. **Zurbuchen, Mary S. 2002.** History, Memory, and the "1965 Incident" in Indonesia. *Asian Survey*. červenec/srpen 2002, Sv. 42, 4, str. 564. 00044687